

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 27 mars 1922 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till sjömanslag m. m. dels ock i anledning därav väckta motioner.

Genom en den 13 januari 1922 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 13, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet hållna protokoll föreslagit riksdagen att antaga här nedan omnämnda förslag till sjömanslag och till lag om ändring i vissa delar av sjölagen.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen nr 102 inom första kammaren av herr *Lindley* och nr 189 inom andra kammaren av herr *Lövgren* i Nyborg.

Beträffande det närmare innehållet av ifrågavarande lagförslag får utskottet, i den mån ej redogörelse därför här nedan lämnas, hänvisa till propositionen.

Vad motionärerna hemställt samt vad de till stöd för sina yrkanden anfört återgives i huvudsak vid behandlingen av de särskilda paragrafer, vartill motionerna för varje särskilt fall hänföra sig. I övrigt tillåter utskottet sig hänvisa till motionerna.

I särskilda till utskottet ställda skrivelser hava Sveriges redareförening, Sveriges segelfartygsförening och Nautiska föreningen framställt vissa erinringar mot förslaget till sjömanslag. Frånsett en anmärkning av mera allmän innebörd, vilken i det följande skall beröras, utgöra de i skrivelserna gjorda yrkandena i huvudsak ett upprepande av vad tidigare anförts i avgivna yttranden över det ursprungliga kommittéförslaget.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 9 saml. 1 avd. 8 häft. (Nr 9.)

Utskottet.

Det föreliggande förslaget till sjömanslag utgör en utbrytning ur sjölagen av de delar, som angå besättningen samt befälhavarens tjänsteavtal och förhållande till besättningen. Förslaget har utarbetats under samverkan med danska, finska och norska kommittéer. Väsentligen överensstämmande förslag, såvitt avser rent sjörättsliga bestämmelser, föreligga således i de fyra länderna. I Norge är för närvarande proposition i ämnet föremål för stortingets prövning. I Danmark och Finland hava ännu icke, såvitt utskottet har sig bekant, förslag förelagts vederbörande folkrepresentationer.

*Redogörelse
för nyheter
na i försla-
get till sjö-
manslag.
1 kap.*

Innan utskottet övergår till ett bedömande av förslagen, vill utskottet i korthet redogöra för de viktigaste nyheterna i desamma.

Medan sjölagen icke innehåller någon bestämmelse om formen för befälhavarens tjänsteavtal, stadgar 1 § i förslaget till sjömanslag, att redaren skall sörja för tjänsteavtalets skriftliga avfattande, en föreskrift, som emellertid endast avser att befordra användandet av den skriftliga formen, ej att göra denna form obligatorisk. Enligt förslaget 2 § äger befälhavaren i brist av särskild överenskommelse uppsäga avtalet att upphöra tre månader efter uppsägningen i svensk lastnings- eller lossningshamn, medan han enligt sjölagen (62 §) i motsvarande fall är pliktig att kvarstanna i tjänst, till dess fartyget ankommit till svensk hamn, där resan slutar. I samband med denna ändring har befälhavarens rätt att uppsäga avtalet i utländsk hamn utvidgats. Vidkommande förslaget 3—7 §§, vilka innehålla bestämmelser om befälhavarens rätt till hyra vid tjänsteavtalets upphörande i vissa fall ävensom till fri sjukvård och begravning, hänvisas till motsvarande regler för besättningen.

*2 kap.
Tjänste-
avtalets var-
aktighet.*

Sjömannens stränga bundenhet vid fartyget har i skilda avseenden mildrats. Enligt förslaget 13 § äger sålunda sjömannen i brist av särskild överenskommelse uppsäga avtalet att upphöra, om han är svensk och antagen här i riket, i svensk lossnings- eller lastningshamn, men eljest i vilken som helst lossnings- eller lastningshamn; uppsägningstiden är sju dagar, om han tillhör manskapsgraden, och en månad, om han tillhör befälsgraden. Enligt sjölagen (82 §) är sjömannen i motsvarande fall skyldig att kvarstanna i tjänst, till dess fartyget ankommer till förhyrningsorten eller svensk hamn, där resan slutar. Ändå att annat följer av tjänsteavtalet eller nyssnämnda i 13 § upptagna regel, är sjömannen enligt förslaget 15 § berättigad att uppsäga avtalet att upphöra i vilken som helst lossnings- eller lastningshamn, om han varit i tjänst å fartyget ett år eller i fråga om segelfartyg ett och ett halvt år, medan han enligt sjölagen (83 §) är berättigad att lämna tjänsten först när han varit i tjänst två och i vissa fall tre år efter sista påmönstringen. Slutligen

är sjömannen enligt förslagets 16 § pliktig att utöver tjänstetiden kvarstå i tjänst högst två dagar efter fartygets ankomst till hamn för att biträda vid nödvändigt arbete ombord, medan motsvarande skyldighet enligt sjölagen (84 §) avser en förlängning av tjänstetiden med sju dagar.

Sjölagens bestämmelser om hyran och dess betalning hava fullständigats, i samband varmed vissa förmåner tillagts sjömannen. Enligt förslaget skall hyran löpa till och med avmönstringsdagen. Vid beräkning av hyra för del av månad skall månaden räknas till trettio dagar. Vid utbetalning av hyra i främmande myntslag skall dagens bankkurs tillämpas. Staten skall ansvara för hyresmedel, som hemsändas genom konsuls försorg. Sjöman har uttryckligen berättigats att genom anvisning (dragsedel) få hyran utbetald till hemmavarande eller andra eller ock insatt i svensk bank (18—20 §§). Motsvarande bestämmelser saknas i sjölagen. Rätten att innehålla hyra har enligt förslagets 21 § inskränkts till att gälla hyra för högst en halv månad, medan enligt sjölagen (99 §) intill en tredjedel av den sammanlagda hyran kan innehållas. Sjöman, som är förhyrd mot visst belopp för resa, äger enligt förslagets 22 § åtnjuta tillägg till hyran i varje fall, då resan förlänges, medan han enligt sjölagen (94 §) är berättigad till sådant tillägg endast i vissa angivna fall. Änka och minderåriga barn efter svensk sjöman, som varit i redarens tjänst under de sista sex månaderna före dödsfallet, äro enligt förslagets 24 § berättigade till en månads extra hyra, en förmån som icke har någon motsvarighet i sjölagen. Enligt 7 § gäller detsamma för befälhavarens efterlevande.

Rätten till fri sjukvård och begravning m. m. har utsträckts. Enligt förslagets 7 och 28 §§ äro således såväl befälhavare som sjöman berättigade till fri sjukvård under sex resp. tolv veckor, allteftersom vården åtnjutes inom eller utom riket, medan motsvarande förmån enligt sjölagen (64 och 90 §§) är begränsad till fyra veckor. Vidare skall vård i utlandet av könssjuk bestridas av statsmedel. Slutligen är enligt förslagets 7 och 30 §§ redarens skyldighet att bekosta begravning utsträckt till att gälla jämväl befälhavaren och tillika utvidgad att avse icke blott såsom enligt sjölagen (93 §) de fall, då dödsfallet timat, medan vederbörande är kvar i tjänsten, utan jämväl då dödsfallet inträffat efter det han avskedats men medan han ännu vårdas på redarens bekostnad.

Befälhavarens rätt att avskeda sjöman har inskränkts. Sålunda upptager förslaget såsom laga avskedsgrunder icke de i sjölagens 91 § första punkt angivna händelser, nämligen resas inställande eller längre uppehåll i resan till följd av krig, blockad, embargo, ut- eller införsel- förbud, ishinder eller större sjöskada. Ej heller utgöra dessa omständigheter, såsom enligt sjölagen (63 §), laga grund för befälhavarens avske-

Hyran.

*Sjukvård
och begrav-
ning.*

*Rätten att
avskeda sjö-
man.*

dande. Vid sjukdom må sjöman icke, såsom enligt sjölagen (90 §), utan vidare avskedas; enligt förslaget 32 § äger han nämligen anspråk på hyra för två månader, om han tillhör befälsgraden, och för en månad, om han tillhör manskapsgraden. Befälhavare, som avskedas i anledning av sjukdom, tillkommer enligt 4 § hyra för tre månader. Avskedas sjöman utan laga skäl, är han enligt förslaget 34 § berättigad till fullt skadestånd och icke, såsom enligt sjölagens 86 och 92 §§, allenast till viss bestämd ersättning. Jämväl befälhavaren är enligt 3 § berättigad till fullt skadestånd. Var der utredning angående skadan ej förebragt, skall den samma anses utgöra, förutom resekostnad, hyra för resp. tre, två eller en månad, allteftersom den avskedade är befälhavare eller tillhör befäls- eller manskapsgraden.

*Rätten att
erhålla ent-
ledigande.*

Sjömans rätt att under vissa förutsättningar erhålla entledigande har utsträckts till att jämväl gälla, dels då sjöman erhåller befördran till styrman eller maskinist (35 §), dels då det efter sjömannens antagande inträffat omständighet, som gör det till en välfärdsfråga för honom att bliva fri från tjänsten (35 §), dels då det i hamn, till vilken fartyget är bestämt, råder elakartad farsot, som vunnit större utbredning (36 §). Enligt förslaget 37 § äger sjöman, som är förhyrd för bestämd resa, erhålla entledigande, så snart resan väsentligt förändrats, medan han enligt sjölagen (82 §) är berättigad till entledigande endast om resan ändras från inländsk till utländsk hamn eller från europeisk till utomeuropeisk hamn. Vid entledigande av nu nämnd anledning är sjömannen utöver vad gäller enligt sjölagen berättigad till visst skadestånd.

I förslaget 38—40 §§ avhandlas i huvudsaklig överensstämmelse med sjölagen (86—88 §§) vissa fall, då sjömannen haft giltig anledning till sin begäran om entledigande. Medan sjölagen i nämnda fall tillerkänner sjömannen viss fix ersättning, erhåller han enligt förslaget fullt skadestånd.

*Avtalets
upphörande.*

Vid tjänstevtalets upphörande på grund av fartygets förolyckande m. m. erhåller såväl befälhavare som sjöman enligt förslaget 7 och 41 §§ — förutom såsom enligt sjölagen (66 och 98 §§) fri hemresa — hyra under hemresan ävensom ersättning för förlorade effekter.

3 kap.

Sjömannens allmänna tjänsteställning ombord har i flera avseenden förbättrats. Hans ansvar för fel och försummelse i tjänsten, som enligt sjölagen (78 §) är obegränsat, har så tillvida mildrats, som domstolen tillagts befogenhet att nedsätta skadeståndsersättningen efter ty skäligt prövas (50 §). Rätt att å fritid gå i land har tillförsäkrats sjömannen (51 §). Befälhavarens rätt att i vissa fall anlita vederbörande myndighet för sjömans inställande i tjänst, vilken befogenhet enligt sjölagen (75 §) är i princip oinskränkt, har gjorts beroende därav, att »fartyget eljest icke

har tillräcklig besättning» (52 §). I förslaget hava icke upptagits dels sjölagens 106 §, enligt vilken rymd sjömans tillhörigheter och innestående hyra skola anses förbrutna till redaren, dels sjölagens 107 §, enligt vilken befälhavaren kan, när anledning förekommer, att rymning tillämnas, hålla besättningens tillhörigheter under särskilt förvar, så länge faran för rymning fortvarar, samt, när sjöman beträdes med försök till rymning eller förrymd sjöman gripes, hålla honom i fängsligt förvar. Befälhavarens tvångsmyndighet har närmare reglerats till att gälla allenast »när det prövas erforderligt för upprätthållande av ordning och skick ombord» (60 §).

Befälhavarens disciplinära bestraffningsrätt har inskränkts. Enligt förslaget 62 § tillkommer honom denna rätt endast å fartyg i huvudsakligen Nordsjö- och Oceanfart, medan den enligt sjölagen (102 §) kan utövas å alla fartyg. Straffmaximum, som enligt sjölagen (102 §) utgör hyra för en halv månad för manskapet och för en månad för befälet samt vid iteration det dubbla, har sänkts till sju dagars hyra (62 §). Arreststraffet såsom disciplinärt bestraffningsmedel har avskaffats. Förhörsförfarandet har fullständigats (63 och 64 §§). Vissa vägledande bestämmelser med avseende å disciplinstraffets utmätande hava upptagits (65 §). Bestämmelser om befälhavarens rätt att efterskänka straffet hava införts (66 §). Rätten att överklaga disciplinär bestraffning har i olika hänseenden utvidgats (67 och 68 §§). Frändömda hyresmedel skola icke såsom enligt sjölagen (105 §) i första hand användas till gottgörande av redarens fordringar hos sjömannen utan skola utan avdrag användas till understöd åt sjömän och deras anhöriga (69 §).

4 kap.

I förslaget 6 kap. hava upptagits bestämmelser om förandet av särskild dagbok angående de besättningen rörande förhållanden (besättningsbok), vilken bok skall för granskning insändas till kommerskollegium.

6 kap.

Straffansvaret för befälhavaren har utvidgats, dels så att han är underkastad ansvar i vissa fall, där sjölagen icke stadgar straff (79 §), dels så att straffmaximum för vissa förseelser höjts (80 §). Ansvarsbestämmelserna för sjömannen hava mildrats. I sådant hänseende märkes särskilt, att fängelsestraff för rymning bibehållits allenast, då rymning sker under sådana omständigheter, att fartyg eller människor därigenom utsättas för fara, eller eljest under synnerligen försvårande omständigheter; högsta fängelsestraff har satts till ett år och straffarbete har uteslutits ur straffskalan. Den i sjölagens 300 § uppställda presumptionen för rymning har icke upptagits. Straffen för vägran av lydnad, våld å förman och för myteri hava nedsatts (86 och 87 §§).

7 kap.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av sjölagen innehåller endast sådana ändringar, som nödvändiggjorts genom förslaget till sjömanslag.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av sjölagen.

*Utskottets
yttrande
öfver försla-
gen i all-
mänhet.*

Att gällande sjölag, såvitt angår regleringen av det sjörättsliga tjänsteavtalet och vad därmed har samband, särskilt beträffande besättningens rättsliga ställning icke motsvarar nutidens fordringar, lärer numera vara allmänt erkänt. Förslaget till sjömanslag utgör i sådant hänseende ett betydande framsteg. Åt denna uppfattning har också givits uttryck i de båda i anledning av propositionen väckta motionerna. Jämväl utskottet anser, att förslaget tillmötesgår de krav, som skäligen kunna ställas från sjöfolkets sida. Sjömannen har principiellt tillerkänts full likställighet med arbetaren i land. Endast på ett par punkter, där de säregna förhållandena inom sjöfarten ansetts oundgängligen betinga avvikelser, har en sådan skett. Visserligen har uti de i ämnet väckta motionerna mot förslaget gjorts gällande, att det i fråga om påföljderna av avtalsbrott ej i så hög grad, som vår tids rättsuppfattning kräver, tillgodoser sjöfolkets befogade anspråk på likställighet med andra medborgargrupper. Såsom utskottet närmare utvecklar vid 52 och 84 §§ här nedan, torde dock på denna punkt, i överensstämmelse med en så gott som allmänt vedertagen regel inom sjölagstiftningen, ett avsteg från vad som gäller för förhållandena i land vara av sjöfartens natur påkallat. För övrigt bereder förslaget i gengäld sjöfolket förmåner, som arbetare på land saknar.

Enligt utskottets förmenande torde den förbättring i sjömannens ställning, som förslaget i olika avseenden genomför, i sina verkningar bliva till fromma jämväl för sjöfartsnäringen i dess helhet. Emellertid har redareföreningen i ovanberörda skrivelse till utskottet framhållit, att förslaget vittnar om en stark påverkan av de sociala och ekonomiska förhållanden, som rådde på den tid, då lagstiftningsarbetet påbörjades, samt att, även om de skyldigheter, som förslaget ålägger redarna, icke var för sig synas maktpåliggande, det dock är självklart, att de tillsammans icke desto mindre komma att för näringen verka allt för betungande. Här till har jämväl Nautiska föreningen anslutit sig under framhållande, att förslaget går längre än som kan anses vara tillrådligt eller för närvarande lämpligt med hänsyn till sjöfartsnäringens ekonomiska ståndpunkt. Utskottet kan icke dela denna uppfattning. Väl är det sant, att förslaget i viss mån ökar de ekonomiska bördorna för redaren. Därest, såsom utskottet föreslår, skyldigheten att vid dödsfall till efterlevande utbetala en månads extra hyra uteslutes ur förslaget, komma härvid särskilt i betraktande bestämmelserna i 28, 32, 34 och 41 §§, jämförda med motsvarande bestämmelser för befälhavaren. Att omhandlade bestämmelser emellertid skulle medföra en sådan ökning i driftomkostnaderna, att rederinäringen därav skulle i alltför hög grad påverkas,

kan utskottet icke finna. Ej heller torde grund föreligga för den farhåga, som kommit till synes i de till utskottet ingivna skrivelserna, att de disciplinära förhållandena ombord som följd av lagförslaget tilläventyrs skulle bliva mindre goda. På sätt framgår här nedan vid 62 §, finner utskottet dock skäl föreslå, att befälhavarens disciplinära bestraffningsrätt bibehålles jämväl i Östersjöfarten. Utskottet anser alltså förslagen i stort sett vara väl ägnade att läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Lika med lagrådet och departementschefen utgår emellertid även utskottet ifrån, att den lagtekniska frågan om lämpligheten att upptaga i en särskild sjömanslag däri behandlade ämnen tages under förnyat övervägande vid den slutliga revisionen av sjölagen.

Vid granskning av de särskilda bestämmelserna har utskottet funnit anledning till följande erinringar.

Förslaget till sjömanslag.

9 §.

Även om det blivit alltmer brukligt, att, särskilt på större fartyg, redaren tager befattning med besättningens anställande, synes det utskottet dock lämpligare att i anslutning till kommitténs förslag bibehålla den i sjölagen givna regeln, att det ingår i befälhavarens allmänna tjänsteställning att svara för antagandet av fartygets besättning. Ett dylikt stadgande lägger givetvis icke hinder i vägen för redaren att jämväl i detta hänseende giva befälhavaren instruktioner, vilka självfallet måste respekteras av befälhavaren, i den mån det är förenligt med hans ställning såsom befälhavare och den, som i första hand är ansvarig för fartygets säkerhet.

11 §.

I skrivelse till Konungen den 6 februari 1922, vilken skrivelse under hand överlämnats till utskottet, har Sveriges delegation för det internationella socialpolitiska samarbetet ifrågasatt, huruvida icke genomförandet av den utav Sverige ratificerade Genuakonventionen angående arbetsförmedling för sjömän — med hänsyn till konventionens 7 §, som stadgar, att sjömannen såväl före som efter avtalets undertecknande skall beredas lämpligt tillfälle att granska detsamma — kräver intagandet i vår lagstiftning av en allmängiltig föreskrift om hyresavtalets skriftliga avfattande i förening med nyssnämnda granskningsrätt för sjömannen.

Såsom delegationen själv erinrat, torde någon tvekan ej kunna råda därom, att icke konventionens bestämmelser äro uppfyllda i samtliga de fall, då sjömannen påmönstrats. Vad åter beträffar de fall, då mönstringsplikt ej föreligger, d. v. s. i inrikes fart med vissa undantag,

kan det till en början ifrågasättas, huruvida denna fart är att hänföra till havssjöfart (navigation maritime) och således är inbegripen under konventionen. Men även om exempelvis beträffande viss kustfart så skulle anses vara förhållandet, torde konventionens krav i den utsträckning, förhållandena påkalla och stadgandets syfte föranleder, få anses tillgodosedda genom förslaget i anslutning till gällande lag upptagna bestämmelse om skyldighet för befälhavaren att vid straffansvar förse envar sjöman, som antagits, med motbok, innehållande samtliga anställningsvillkor. Vid sådant förhållande och då det möter vissa betänkligheter att göra den skriftliga formen för tjänsteavtalets upprättande under alla förhållanden obligatorisk, finner utskottet icke anledning att härutinnan föreslå ändring i förslaget.

13 §.

Herr Lindley har i sin motion hemställt, dels att uppsägningstiden för manskapet inskränkes till tre dagar, dels att paragrafen skall gälla, oavsett vad som överenskommits. Någon grund för förstnämnda yrkande har icke av motionären anförts, och några avgörande skäl härför torde icke heller kunna påvisas. Den omständigheten, att den föreslagna uppsägningstiden i det närmaste ansluter sig till den uppsägningstid, som sedan flera år tillbaka i stor utsträckning tillämpas inom den svenska sjöfarten, synes utskottet tvärtom visa, att den är väl avpassad efter rådande förhållanden. Att en kort uppsägningstid i många fall kan vara högst oförmånlig för sjömannen, behöver i detta sammanhang knappast framhållas. Vidkommande det andra yrkandet framhåller motionären, huru lätt bestämmelsen om sju dagars uppsägningstid kan göras illusorisk på det sätt, att redaren påfordrar, att sjömannen mönstrar på ett-årigt kontrakt. En dylik farhåga torde vara ogrundad. I allt fall synes frågan om tjänsteavtalets varaktighet inom de gränser, förslaget 15 § utvisar, böra överlätas åt kontrahenternas fria avtal, och ej ens motionären lär väl åsyfta, att såväl redaren som sjömannen skulle betagas varje möjlighet att träffa ett förhyrningsavtal på längre tid än tre dagars uppsägning. Utskottet anser sig alltså böra avstyrka bifall till motionen i denna del.

16 §.

I enlighet med segelfartygsföreningens av lagrådet förordade hemställan har utskottet ansett sig, såvitt avser segelfartyg, böra föreslå en utsträckning av sjömannens skyldighet att kvarstå viss tid efter fartygs ankomst till hamn från två till fyra dagar.

18 §.

I förevarande paragraf, första och andra styckena, föreslår utskottet ett par mindre redaktionella jämkningar.

23 §.

Herr Lindley har i sin motion hemställt, att i denna paragraf orden »för den tid fartyget är till sjöss» måtte utgå. Då, på sätt departementschefen framhållit, den i denna paragraf omhandlade frågan bör finna slutlig lösning i samband med lagstiftningen om sjöfolkets arbetstid och förty hänskjutas till de inom kommerskollegium tillkallade sakkunniga för revidering av lagen om arbetstiden å svenska fartyg, finner utskottet ej skäl förorda bifall till herr Lindleys i denna del gjorda yrkande.

24 §.

I första stycket föreslår utskottet en mindre redaktionell jämkning. Vidkommande det i andra stycket, jämfört med 7 §, upptagna stadgandet om rätt för änka och minderåriga barn efter avliden svensk sjöman eller befälhavare att erhålla en månads extra hyra finner utskottet syftet med ifrågavarande bestämmelse synnerligen behjärtansvärt. Såsom emellertid framhållits från skilda håll, lärer det knappast kunna förnekas, att en utveckling av försäkringsväsendet på detta område är en lämpligare väg för tillgodoseende av detta syfte. Vid sådant förhållande och då det enligt vad utskottet erfarit finnes grundad anledning antaga, att skeppstjänstkommitterade redan under innevarande år komma att avgiva slutligt förslag till sjöfolkets pensionering, upptagande jämväl förslag till familjepension, har det syntts utskottet lämpligt att icke nu föreslå till upptagande i sjölagstiftningen en bestämmelse, som saknar motsvarighet inom andra näringsgrenar. Därtill kommer, att förevarande stadgande icke återfinnes i den norska propositionen och ej heller förväntas komma att förordas från dansk eller finsk sida.

32 §.

Herr Lövgren har i sin motion hemställt, att 32 § erhåller en formulering, som klart och tydligt fastslår rätt för varje vid avmönstringen sjuk sjöman att erhålla hyra för resp. två eller en månad utöver den tid, han kvarstår i tjänsten. Under åberopande av vad departementschefen härutinnan anfört anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till herr Lövgrens motion i denna del.

I anledning av de i 32, 34 och 37 §§ föreslagna olika ersättningsbeloppen till befäl och manskap har herr Lindley i sin motion anfört,

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 9 saml. 1 avd. 8 häft. (Nr 9.) 2

att det synes honom svårt att — även om måhända något skäl kan anföras därför — fatta rättvisan i att tilldela befälet dubbelt skadestånd gent emot det underordnade sjöfolket, ity att skillnaden i beloppen ju finnes förut, beroende på lönernas olika storlek. Härtill vill utskottet genmäla, dels att befälet i allmänhet är anställt med vida längre uppsägningstid än manskapet, dels att befälet har betydligt svårare än en till manskapet hörande sjöman att erhålla ny anställning. Utskottet finner således icke anledning till erinran mot förslaget regler i denna del.

37 §.

Herr Lindley ifrågasätter lämpligheten av den i förevarande paragraf givna bestämmelsen, att sjömannen i händelse av entledigande efter resans början skall erhålla fri resa till avmönstringsorten. Han anför följande exempel. Besättning påmönstras för att från Sverige till Australien föra ett fartyg, som skall där överlämnas till ny ägare. På utresan gives emellertid kontraorder i en engelsk bunkringhamn. Skall i ett sådant fall, frågar motionären, den eventuellt avgående besättningen ovillkorligen befordras till avmönstringsorten i Australien i stället för till mönstringsorten i hemlandet? Härtill må genmåljas, att sjömannen, som i följd av resans avbrott i England begär sitt entledigande, genom avtalet dock förvärvat rätt att bliva fortskaffad till Australien. Skulle han hava intresse av att begagna sig av denna rätt, bör han äga befo-genhet därtill. Troligt är väl, att i de allra flesta fall något dylikt intresse för honom ej förefinnes, och att under sådana omständigheter en för båda kontrahenterna skäligen uppgörelse kan träffas.

45 och 47 §§.

På de av lagrådet anförda skäl föreslår utskottet, att med avseende å skeppsdagbokens förande i 45 och 47 §§ intages allenast erinran därom, att beträffande styrmans resp. maskinists skyldighet att föra dagbok är stadgat i sjölagen.

Om, på sätt föreslås vid 6 kap., bestämmelserna om förandet av särskild besättningsbok uteslutas, utgår som följd därav jämväl föreskriften om styrmans skyldighet att biträda vid denna boks förande.

50 §.

Utskottet anser sig böra förorda bifall till den i förevarande paragraf innefattade rättsregeln om befo-genhet för domstol att i visst fall nedsätta det skadestånd, vartill sjöman på grund av fel eller försummelse i tjänsten gjort sig förfallen. En motsvarande regel synes emel-

lertid utskottet böra snarast möjligt införas jämväl i fråga om befälhavarens ersättningsskyldighet. På grund härav föreslår utskottet, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om vidtagande av lagstiftningsåtgärder i nämnda syfte.

51 §.

I anledning av herr Lindleys motionsvis framförda yrkande om skyldighet för befälhavaren att åt sjöman, som erhållit tillstånd att gå i land, tillhandahålla erforderliga kommunikationsmedel föreslår utskottet, att till 51 § andra stycket fogas en ny punkt av innehåll, att sjömannen skall, där så lämpligen kan ske, äga rätt att utan kostnad anlita fartygets båtar för att komma i land.

52 §.

Vidkommande 52 § yrka herrar Lindley och Lövgren, att densamma måtte utgå. Som skäl härför anför herr Lindley, att paragrafen är en för länge sedan föråldrad kvarleva från gångna tider, vilken utan någon större olägenhet kan undvaras, samt att syftet med stadgandet kan i viss mån vinnas med tillämpning av bestämmelserna i 33 och 62 §§. Herr Lövgren framhåller, att bestämmelsen icke står i överensstämmelse med vår tids uppfattning om den personliga friheten, samt att det kan förekomma situationer, då den fortsatta tjänsten ombord å ett fartyg är så motbjudande, att det blir ren omänsklighet att tvinga någon att mot sin vilja kvarstanna; den återhållande faktor, som ligger uti förlusten av effekter och legitimationspapper, torde vara tillräcklig för att förhindra rymning i de fall, då sådan icke är av nöden påkallad.

Enligt vad förarbetena till föreliggande lagförslag giva vid handen, har frågan om befälhavarens befogenhet att med myndighets hjälp låta inställa sjöman i tjänsten varit föremål för synnerligen ingående överläggningar de fyra kommittéerna emellan. Från manskapsrepresentanternas sida inom den norska kommittén yrkades från början, att denna rätt måtte upphävas, medan manskapets representanter i den danska kommittén gjorde gällande, att det ofta vore i sjömannens eget intresse, att befälhavaren sörjde för hans återhämtande till fartyget. Kommittéerna hava slutligen enat sig om det förslag, som upptagits i propositionen, och som går ut på att omhandlade befogenhet skall tillkomma befälhavaren endast, då fartyget eljest icke har tillräcklig besättning, varjämte den danska kommittén tillägger »eller då sjömannen påträffas berusad». Tillika må framhållas, att detta förslag är från dansk, finsk och svensk sida enhälligt.

Att förevarande bestämmelse utgör ett undantag från den allmänna regeln, att uppfyllandet av ett civilt tjänsteavtal icke kan direkt framtvingas, torde icke behöva framhållas. Undantaget har emellertid sin naturliga förklaring i de säregna förhållanden, som råda inom sjöfarten. Visserligen har det någon gång sagts, att dylika förhållanden föreligga endast, då fartyget är till sjöss och således icke, då det ligger förtöjt i hamn eller å säker ankarplats. Även om emellertid i sistnämnda fall någon direkt fara för liv eller gods som regel icke föreligger, är det dock synnerligen stora intressen, som kunna stå på spel, om en eller annan sjöman uteblir från tjänsten. Medan en i land anställd arbetare, som lämnar sin tjänst, ofta kan utan svårighet ersättas, är det mången gång svårt och understundom omöjligt att med erforderlig skyndsamhet ersätta avviken sjöman med annan duglig man. En följd härav blir — även då fartygets säkerhet icke är i fara — att fartyget uppehålls, och särskilt för ett segelfartyg kan en jämförelsevis ringa försening under ogynnsamma omständigheter medföra en förlängning av resan flera dagar eller mera. Vilken skada härigenom kan tillskyndas redare, lastägare och ombordvarande, ligger i öppen dag. Genom borttagandet av den ifrågavarande befogenheten för befälhavaren skulle jämväl disciplinen ombord lätt kunna äventyras. Ett upphävande av denna rätt å utrikes ort torde vidare, på sätt beskicks- och konsulära myndigheter med synnerlig styrka framhållit, så till vida stå i strid med det allmännas intresse, som sjöman, vilken efterlämnas å främmande ort, synnerligen ofta blir nödsakad att anlita hjälp av vederbörande konsul, varefter denne i de flesta fall får ombesörja hans hemförskaffning. I samband härmed står den indirekta följd av stadgandet, att det mången gång kan vara en ren fördel för sjömannen att bliva återhämtad till fartyget. Slutligen må erinras, att Nordamerikas Förenta Stater, såvitt utskottet har sig bekant, är den enda stat, som avskaffat hämtningsrätten. I stället gäller emellertid där, i motsats till vad förslaget innehåller, att avviken sjömans innestående hyra och tillhörigheter skola anses förbrutna till redaren, samt att redaren må innehålla intill hälften av den sammanlagda hyran för hela resan. På grund av vad sålunda anförts, finner utskottet ej skäl förorda bifall till motionerna i denna del.

Att emellertid en undantagsregel av här föreslagen natur icke bör komma till användning i större omfattning än som är oundgängligen nödigt, är uppenbart. Den i sådant hänseende föreslagna inskränkningen finner utskottet lämplig. Utskottet anser emellertid, att paragrafens tillämplighetsområde torde kunna utan olägenhet ytterligare begränsas till att avse allenast sjöman, som påmönstrats å fartyg.

55 §.

Herr Lövgren har yrkat, att åt 55 § gives en formulering, som skarpare markerar, att sjöman icke utan tvingande skäl får överflyttas från en tjänstegrupp till en annan. Enligt utskottets förmenande torde emellertid de mångahanda och skiftande göromålen ombord, särskilt å de mindre fartygen, icke medgiva en alltför sträng uppdelning eller avgränsning av den enes eller andres arbetsområden, och i allt fall lär icke tillräcklig stadga i sådant hänseende hava utbildat sig i praxis. Utskottet kan förty icke tillstyrka bifall till herr Lövgrens yrkande i denna del.

56 §.

Herr Lindley har framhållit olämpligheten av att genom upphävandet av sjölagens 96 § angående arbetstid, övertidsersättning m. m. de mindre fartyg, å vilka arbetstidslagen icke gäller, komma att ställas helt utanför varje rättslig reglering i förevarande avseenden.

Såsom framgår av förarbetena har viss tveksamhet yppats, huruvida för de av motionären omförmälda fartyg bestämmelser erfordras om arbetstiden ombord m. m. utöver dem, som upptagits i denna paragrafs andra stycke. I första rummet hava därvid avsetts stadgandena i sjölagens 96 §. Enligt utskottets mening bör frågan härom tages under förnyat övervägande i samband med den pågående revisionen av arbetstidslagstiftningen.

Motionären framhåller vidare, att, därest lagen om sjöfolkets arbetstid, som är av provisorisk natur, tilläventyrs icke skulle bliva förnyad vid nästa riksdag, uteslutandet av de i sjölagen givna bestämmelserna angående arbetstiden m. m. torde komma att vålla åtskilliga besvärligheter. Härtill vill utskottet endast erinra, att riksdagen icke lär fatta ett dylikt beslut utan att samtidigt vidtaga de åtgärder, som till följd därav bliva oundgängligen erforderliga.

I andra stycket föreslås en mindre formell jämkning.

61 §.

I förtydligande syfte och till vinnande av överensstämmelse med åtskilliga andra paragrafer har i denna paragrafs andra stycke framför ordet »konsul» inskjutits ordet »svensk».

62 §.

I anledning av denna och närmast följande paragrafer anför herr Lövgren i sin motion utan angivet yrkande: »Den bestraffningsrätt, som tillerkännes befälhavaren, synes mig alltför vidsträckt och bör åtminstone

inskränkas så, att bestraffning endast kan åläggas, om bägge godemännen äro med befälhavaren ense därom.»

Under åberopande av de skäl, som av kommittén anförts för bibehållandet av bestraffningsrätten i befälhavarens hand, anser utskottet, att vad av motionären anförts i denna del bör lämnas utan avseende.

Enligt vad förarbetena giva vid handen, har från flera håll (segelfartygsföreningen, kommerskollegium, socialstyrelsen, åtskilliga sjömanshus) ifrågasatts lämpligheten att inskränka befogenheten att ålägga sjöman disciplinstraff till att gälla endast i Nordsjö- och Oceanfart. Jämväl lagrådets flesta ledamöter hava uttalat betänkligheter mot denna begränsning. Utskottet kan icke helt jäva de i sådant hänseende framställda erinringarna och anser sig därför böra föreslå den ändringen, att disciplinstraff må kunna åläggas jämväl i Östersjöfart. Däremot synes bestraffningsrätt icke böra tillkomma befälhavare å fartyg, som nyttjas i inrikes fart eller i Öresund. Härigenom vinnes ock närmare motsvarighet till vad som föreslås från de tre andra ländernas sida.

64, 66—69 §§.

Av skäl, som anföras vid 6 kap., har ordet »besättningsboken» i 64 § andra stycket, 66 § andra stycket, 67 § första stycket, 68 § andra stycket samt 69 § första stycket ändrats till »skeppsdagboken», varjämte i 69 § intagits en bestämmelse av innehåll, att samtidigt med redovisning av frändömda hyresmedel avskrift av förhørsprotokollet och straffbeslutet skall överlämnas till vederbörande.

I enlighet med lagrådets därom gjorda hemställan har i 68 § upptagits bestämmelse, att domaren äger utdöma förelagt vite.

6 kap.

I syfte att främja ett noggrant efterlevande av givna stadganden rörande besättningen och dess förhållanden ombord samt bereda kommerskollegium möjlighet att i sådant hänseende öva en fortlöpande kontroll å de å fartyget vidtagna åtgärderna, i vad de röra besättningen, hava i förslaget upptagits bestämmelser om förandet av särskild besättningsbok och dess insändande till kollegium. Från dansk, finsk och norsk sida har man icke funnit nödigt eller lämpligt att framställa förslag härom. Den norska sjöfartslagen innehåller redan bestämmelser, som bemyndiga Konungen att förordna om förandet av en sådan bok. Detta bemyndigande har emellertid icke utnyttjats, och häri ser den norska kommittén ett avgörande bevis för att det i intresserade kretsar icke föreligger någon önskan att få en besättningsbok införd.

Även om kontroll i omhandlade avseenden i och för sig är önskvärd, hyser utskottet dock tvivel, huruvida de praktiska resultaten av en kontroll sådan som den föreslagna komma att stå i rimligt förhållande till det besvär och den kostnad, granskningen av dessa böcker skulle medföra. Vid sådant förhållande och då jämväl olägenheter äro förbundna med förandet av besättningsbok å vissa fartyg men icke å andra, har utskottet tagit i övertvägande, huruvida icke det huvudsakliga syftet med besättningsboken och den därmed åsyftade kontrollen skulle kunna vinnas på annan väg. Redan nu skall enligt sjölagens 37 § anteckning ske i dagboken om vissa besättningen rörande händelser, såsom sjukdom och dödsfall, rymning, disciplinförseelser och brott. Det synes därför naturligt, att samtliga de anteckningar, som enligt förslaget skola göras i besättningsboken, i stället införas i skeppsdagboken. I förslaget till lag om ändring i vissa delar av sjölagen framlägger också utskottet förslag här-om. Vid fastställandet av formulär till dagbok torde lämpligen ett särskilt upplägg böra anordnas för samtliga besättningen rörande förhållanden.

Då dagboken emellertid förblir i redarens besittning, erhåller visserligen det allmänna merendels ingen direkt kännedom om de i dagboken gjorda anteckningarna och förty ej heller i fråga om de å fartyget vidtagna åtgärderna med avseende å besättningen. Man torde dock kunna utgå ifrån, att den, som lidit någon oförrätt eller eljest beröres av något missförhållande ombord, skall i regel själv fästa uppmärksamheten härå. Därvid må erinras, att envar, vars rätt är därav beroende, må enligt sjölagens 39 § undfå nödig kännedom om dagboks innehåll och därav erhålla skriftligt utdrag. För så vitt skulle icke någon offentlig kontroll vara nödig. På ett område, nämligen i fråga om handhavandet av den disciplinära bestraffningsrätten, synes dock tillfälle till det offentligas kontroll böra beredas. I sådant avseende föreslår utskottet i anslutning till vad som ifrågasättes från dansk och norsk sida, att avskrift av förhørsprotokollet och straffbeslutet skall samtidigt med redovisning av frändömda hyresmedel överlämnas till vederbörande. Förslag härom har upptagits i förslagets 69 §.

Utskottet anser alltså, att sjetten kapitlet bör utgå, samt att kompletterande bestämmelser i anslutning till vad ovan anförts införas.

7 kap.

Om, på sätt föreslagits, sjetten kapitlet utgår, erhåller nu förevarande kapitel nummer 6 och åttonde kapitlet nummer 7, varjämte en förskjutning inträder i den följande paragrafordningen.

78—83 §§.

Närmast med föranledande av utskottets förslag vid 93 § hava 78 och 79 §§ sammanförts till en paragraf och i samband därmed de olika förseelserna upptagits under särskilda nummer.

Om föreslagen ändring vidtages i 45 och 47 §§ samt 6 kapitlet uteslutes, följer därav, att 81 § utgår. Uteslutes denna paragraf, synes det lämpligt att sammanföra 82 §, vederbörligen jämkad, med 80 §.

Inskränkas i enlighet härmed de fem första ansvarsbestämmelserna till två paragrafer, torde 83 § lämpligen kunna inarbetas i nämnda två paragrafer, vilka således erhålla nummer 73 och 74.

84 och 85 §§.

Herr Lövgren har som följd av den utav honom vid 52 § uttalade uppfattning hemställt, att straff för rymning och biträde därvid uteslutes ur lagstiftningen.

Samtliga de fyra kommittéerna hava enat sig om bibehållandet av straff för rymning, därvid emellertid straffet för vanlig rymning nedsatts till böter. Ej heller föreligger någon reservation på denna punkt annat än från en av manskapsrepresentanterna inom den norska kommittén.

Att straffansvar bör följa å rymning, där den sker under sådana omständigheter, att fartyg eller människor utsättas för fara, synes knappast böra vara föremål för delade meningar, och så till vida står bestämmelsen härom i full överensstämmelse med de allmänna straffrättsliga regler, som innehållas särskilt i 19 kap. strafflagen. Är det däremot fråga om vanlig rymning, göres ej sällan gällande, att bestämmelsen om straff härför utgör ett undantag från den rådande uppfattningen, att brytandet av ett privat tjänsteavtal medför allenast skadeståndsskyldighet och icke tillika straffrättsligt ansvar. Även om emellertid hyresavtalet såsom sådant i huvudsak reglerar ett privaträttsligt förhållande mellan redaren och sjömannen, gör ett visst offentligrättsligt inslag sig ovillkorligen gällande genom själva den verksamhet, avtalet avser. Såsom anförts vid 52 §, kan en eller flera sjömäns avvikande från tjänsten medföra, att fartyget alls icke eller först efter en kortare eller längre tid kan avgå. Ett relativt kort uppehåll kan medföra flera dagars fördröjande av resan. Förutom de rent ekonomiska intressen, som härvid kunna stå på spel för redare, lastägare, ombordvarande m. fl., kommer härvid i betraktande jämväl det allmännas intresse, att det ej åstadkommes hinder eller uppehåll i sjöfarten. Och från denna synpunkt sett har straff jämväl för vanlig rymning vissa beröringspunkter med de bestämmelser i

strafflagens 19 kap., som stadga straff för den, som vidtager åtgärder, vilka leda till hinder eller uppehåll i exempelvis järnvägs- eller spårvägsdrift o. s. v. För bibehållandet av straff å rymning tala jämväl åtskilliga av de vid 52 § berörda förhållanden. Visserligen ligger helt visst det viktigaste botemedlet mot rymning icke i upprätthållandet av straff här för utan fastmera i förbättring av de sociala förhållandena ombord, och den friare ställning med avseende å avtalets varaktighet samt tjänsten i övrigt, som sjömannen intager enligt förslaget, torde härvid komma att verka i gynnsam riktning. Men det är då också mindre anledning att låta rymning framstå som en icke straffbar handling. Utskottet anser sig därför icke kunna förorda bifall till herr Lövgrens motion i denna del. Däremot finner utskottet i anslutning till vad föreslagits vid 52 § i fråga om rätten att hämta sjöman skäl föreslå sådan ändring i förevarande paragraf, att straff för vanlig rymning må ifrågakomma endast under den förutsättning, att sjömannen påmönstrats å fartyg.

I anledning av föregående ändringar erhålla 84 och 85 §§ nummer 75 och 76, varjämte motsvarande förskjutning i paragrafordningen inträder i de följande paragraferna.

87 §.

Herr Lövgren yrkar, att 87 § omformuleras så, att det klart framgår vad som menas med myteri, samt att paragrafens strafflatituder göras så vida, att det gives möjlighet för domstol att helt och hållet frikänna, när synnerligen förmildrande omständigheter vid myteriet förelegat. Till stöd för sina yrkanden anför motionären: »De straffsätser, som finnas inrymda i 87 §, synas mig orimligt högt tilltagna samt dessutom tämligen oklara, enär det icke klart framgår, om under beteckningen myteri faller det förhållande, som omtalas i sjölagens 305 § första stycke. Skulle så vara fallet, då måste jag yrka en omformulering av 87 §, där man helt och hållet borttager straffpåföljd, ty det måste ju anses orimligt att döma någon till långvarigt fängelsestraff, om icke 'våld på person eller egendom blivit övad'. Vad däremot angår det fall, då myteriet är verkligt, synes mig billigheten fordra, att man har en tämligen vid latitud att röra sig inom, ja, att man bereder domstol möjlighet att helt frikänna, när förmildrande omständigheter förelegat.»

Utskottet finner icke anledning till erinran mot den föreslagna paragrafen. Visserligen hava jämväl lagrådets flesta ledamöter riktat anmärkning mot paragrafens avfattning för oklarhet i det i motionen antydda hänseendet. I motsättning till motionären utgå nämnda ledamöter ifrån att straff för myteri bör ådömas i angivna fall. Utskottet

är av den uppfattningen, att genom uteslutandet av definitionen å myteri-begreppet åt domstol inrymmes en friare prövningsrätt, som i allmänhet torde leda till ett mildare bedömande av handlingen ifråga. Detta torde särskilt bliva händelsen i det av motionären berörda fall. Helt straffri bör emellertid en sådan handling icke bliva, och någon fara för en dylik missuppfattning lär ej heller föreligga; handlingen torde nämligen, där den ej kommer att uppfattas som myteri, hemfalla under förslagets 86 § första stycket eller 91 §. Att domarens fria prövningsrätt vid bedömandet av huruvida myteri eller ej föreligger skulle komma att medföra en skärpning av straffet torde icke vara att befara. Vad slutligen angår de föreslagna straffsatserna, finner utskottet dem väl avvägda, samtidigt som de medgiva ett hänsynstagande i största möjliga utsträckning till alla föreliggande omständigheter. Utskottet kan alltså icke tillstyrka bifall till motionen i denna del.

92 §.

Till följd av den ändrade nummerordningen å föregående paragrafer har hänvisningen i denna paragraf undergått erforderlig ändring.

93 §.

I enlighet med lagrådets hemställan föreslår utskottet, att obehörig vägran att låta sjöman under fritid gå i land icke må åtalas av allmän åklagare, med mindre angivelse av målsägande skett.

I övrigt har hänvisningen i denna paragraf undergått erforderlig ändring.

96 §.

Till följd av den ändrade nummerordningen å föregående paragrafer har hänvisningen i denna paragraf undergått erforderlig ändring.

98 §.

På de av lagrådet anförda skäl anser utskottet, att andra stycket bör utgå.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av sjölagen.

Om, på sätt föreslagits, 6 kapitlet utgår, erfordras ingen ändring i sjölagens 40 §.

37 §.

Uteslutes 6 kapitlet, förfaller den föreslagna ändringen i sjölagens 37 §. Såsom redan anmärkts vid 6 kapitlet, föreslår utskottet i stället, att punkt 3 i förevarande paragraf undergår den ändring, att i skeppsdagboken skall antecknas i huvudsak vad enligt 74 § i förslaget till sjömanslag skolat antecknas i besättningsboken.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa:

A) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1) Sjömanslag.

1 KAP.

Om befälhavarens tjänsteavtal.

1 §.

Det åligger redaren att sörja för att skriftligt avtal upprättas med befälhavaren om anställningsvillkoren.

2 §.

Är ej överenskommelse träffad om tjänsteavtalets varaktighet, skall avtalet anses slutet att tre månader efter det uppsägning å någondera sidan skett upphöra i svensk hamn, som fartyget anlöper för lossning eller lastning, dock med rätt för befälhavaren, om han varit i tjänst på fartyget ett år eller i fråga om segelfartyg ett och ett halvt år, att tre månader efter uppsägning frånträda avtalet jämväl i utländsk lossnings- eller lastningshamn.

3 §.

Befälhavare kan av redaren när som helst skiljas från sin befattning.

Avskedas han, innan tiden för tjänsteavtalets bestånd gått till ända, utan att skäl, som i 4 eller 5 § sägs, därtill föranlett, äger han rätt till ersättning för den förlust han därigenom lider.

Varder utredning angående förlusten ej förebragt, är han berättigad att erhålla hyra för tre månader samt fri resa med underhåll till den i avtalet bestämda orten för tjänstens frånträdande eller, där 2 § äger tillämpning och han avskedas i utlandet, till närmaste svenska hamn.

4 §.

Avskedas befälhavare på grund av sjukdom eller skada, som gör honom oförmögen att föra fartyget, äger han rätt till hyra för tre månader efter avgången från tjänsten.

Vad nu är stadgat äger ej tillämpning, där befälhavaren genom grovt vållande ådragit sig sjukdomen eller skadan, eller där han förtegat den vid tjänstens antagande; i sådant fall är befälhavaren icke berättigad till hyra för längre tid än han förrättat tjänsten.

5 §.

Avskedas befälhavare på grund av oduglighet, oredlighet, grovt fel eller grov försummelse i tjänsten, är han icke berättigad till hyra för längre tid än han förrättat tjänsten.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

6 §.

Går fartyget till följd av sjöolycka förlorat, eller förklaras det efter sjöolycka icke vara iståndsättligt, upphör tjänsteavtalet att gälla, där ej annat följer av avtalets innehåll; dock åligger det befälhavaren att mot hyra och underhåll bliva tillstädades och ordna de angelägenheter, som röra fartyget och lasten.

Om befälhavarens rätt till fri hemresa med hyra och underhåll under resan samt till ersättning för förlorade effekter gäller vad i 41 § är stadgat för sjöman.

7 §.

Om hyra vid dödsfall, om vård och fri hemresa vid sjukdom samt om begravning skall vad i 24, 28 och 30 §§ är stadgat för sjöman äga motsvarande tillämpning.

8 §.

Åtnjuter befälhavaren andel av fartygets frakt (kaplake) eller av annan inkomst av resan eller andel av redarens vinst å rörelsen (tantiem), och upphör avtalet före resans slut eller räkenskapsarets utgång, äger befälhavaren av den honom sålunda tillförsäkrade gottgörelse erhålla så mycket, som i förhållande till resans hela längd eller hela räkenskapsåret belöper på tjänstetiden. Är befälhavaren enligt 3, 4, 6 eller 7 § berättigad att erhålla hyra för längre tid än han varit i tjänst, skall nu nämnda gottgörelse för tiden efter det han lämnade tjänsten utgå med det belopp, varmed dubbla beloppet av förste styrmans hyra må överstiga hans fasta befälhavarehyra.

2 KAP.

Om besättningens tjänsteavtal.

Om tjänsteavtalets ingående.

9 §.

Befälhavaren är behörig att å redarens vägnar antaga fartygets besättning av såväl befäls- som manskapsgrad.

9 §.

Befälhavaren äger å redarens vägnar antaga fartygets besättning av såväl befäls- som manskapsgrad.

Vid antagandet av maskinpersonalen skall han samråda med förste maskinisten.

10 §.

Minderårig under fjorton år må ej användas i skeppstjänst, ej heller må i eldar-tjänst användas den, som icke uppnått sexton års ålder.

11 §.

Sedan sjöman antagits, skall han av befälhavaren fördes med motbok, upprättad enligt av kommerskollegium fastställt formulär, vilken skall innehålla:

1. sjömannens fullständiga namn, födelseår, födelsedag, födelseort och hemort;
2. befattning, vari sjömannen antagits;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3. resa eller tid. för vilken tjänsteavtalet gäller, eller avmönstringsort eller uppsägningstid, som avtalats;

4. hyra, som överenskommits, så ock, där hyran är bestämd till visst belopp för resa, den tid, som beräknas åtgå för resan;

5. övertidsersättning, som avtalats, där sådan ersättning icke skall utgå enligt lag; samt

6. övriga anställningsvillkor

I motboken skall anteckning ske om tjänstgöringens början och slut, så ock om uppsägning av tjänsteavtalet och dagen därför. Övertidsersättning, som sjöman för tjänar, så ock vad av hyran och övertidsersättningen utbetalas eller avdrages skall likaledes införas i motboken; vid utbetalning i annat myntslag än det, vari hyran är bestämd, skall kursen angivas.

Är tjänsteavtalet ingånget med tillämpning av kollektivavtal, skall befälhavaren sörja för att exemplar av kollektivavtalet finnes tillgängligt å fartyget.

Angående sjömans på- och avmönstring samt vad därvid skall iakttagas gäller vad Konungen förordnar.

Om tiden för tjänsteavtalets bestånd.

12 §.

Är sjöman antagen för bestämd tid eller med förbehåll om bestämd uppsägningstid, och utgår tiden under resa, gäller tjänsteavtalet till fartygets ankomst till närmaste lossnings- eller lastningshamn.

13 §.

Är ej överenskommelse träffad om tjänsteavtalets varaktighet, äger vardera parten uppsäga avtalet att upphöra i envar hamn, som fartyget anlöper för lossning eller lastning; är sjömannen svensk och antagen här i riket, må dock avtalet icke från någondera sidan uppsägas till upphörande annorstädes än i svensk lossnings- eller lastningshamn.

Uppsägningstiden vare en månad, om sjömannen tillhör befälsgraden, och sju dagar, om han tillhör manskapsgraden.

14 §.

Har sjöman antagits för bestämd tid eller för bestämd resa och stannar han kvar i tjänsten, efter det tiden eller resan gått till ända, utan att nytt avtal träffas, äger vardera parten uppsäga avtalet att efter tid, som i 13 § andra stycket sägs, upphöra i envar hamn, som fartyget anlöper för lossning eller lastning.

15 §.

Ändå att annat följer av tjänsteavtalet eller av bestämmelsen i 13 § om avtalets upphörande i svensk hamn, äger sjöman, om han efter sista påmönstringen varit i tjänst på fartyget ett år eller i fråga om segelfartyg ett och ett halvt år, åtnjuta den uppsägningsrätt, som i 14 § sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

16 §.

Sjöman, som på grund av tjänsteavtalet eller bestämmelse i detta kapitel äger frånträda avtalet, är pliktig att, när fartyget kommer i hamn, kvarstå i tjänsten för att biträda vid arbete, som nödvändigt måste utföras, dock icke utöver två dagar efter ankomstdagen.

Skall sjöförklaring avgivas, är sjöman pliktig att mot hyra och underhåll kvarstanna å orten, till dess sådan förklaring avgivits.

16 §.

Sjöman, som på grund av tjänsteavtalet eller bestämmelse i detta kapitel äger frånträda avtalet, är pliktig att, när fartyget kommer i hamn, kvarstå i tjänsten för att biträda vid arbete, som nödvändigt måste utföras, dock icke utöver två *eller i fråga om segelfartyg fyra* dagar efter ankomstdagen.

17 §.

Tillåter ej myndighet å utländsk ort, där sjöman skulle avgå från tjänsten, sjömannen att inkomma i det främmande landet, eller fordras för tillstånd härtill säkerhet, som han ej kan ställa, är han pliktig att kvarstå i tjänsten, till dess fartyget ankommer till ort, där sådant hinder för avmönstringen ej möter.

Om hyran.

18 §.

Hyra utgår från och med den dag sjömannen *kom* ombord eller, om han från förhyrningsorten måst företaga resa för att komma till fartyget, från och med den dag resan *anträdde*.

Hyran löper till och med den dag han avgår från tjänsten eller, om avmönstring skall ske, till och med avmönstringsdagen, där icke hans rätt till hyra på grund av *sjukdom eller av annan anledning* förut upphört.

För den tid sjömannen utan laga skäl håller sig från tjänsten utgår ej hyra. Vid beräkning av hyra för del av månad räknas månaden till trettio dagar.

18 §.

Hyra utgår från och med den dag sjömannen *tillträder tjänsten* ombord eller, om han från förhyrningsorten måst företaga resa för att komma till fartyget, från och med den dag resan *anträdes*.

Hyran löper till och med den dag han avgår från tjänsten eller, om avmönstring skall ske, till och med avmönstringsdagen, där icke hans rätt till hyra på grund av *bestämmelse i detta kapitel* förut upphört.

19 §.

Betalning av hyra må fordras allenast när fartyget ligger i hamn och icke oftare än en gång i veckan.

Hyran skall betalas i reda penningar, såvida sjömannen ej begär anvisning å redaren. Betalning kan fordras i ortens myntslag efter den kurs, som bankinrättning på platsen betalar för det mynt, vari hyran är bestämd.

Svensk sjöman, som vill från utlandet sända hyresmedel till Sverige, äger härför enligt föreskrifter, som Konungen meddelar, utan kostnad anlita svensk konsul; och vare staten ansvarig för sådana penningförsändelser.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

20 §.

Sjöman äger fordra, att viss del av hyran efter dragsedel månatligen utbetalas till bestämd person här i riket eller för sjömannens räkning insättes i svensk bank.

Utan sjömannens samtycke må dragsedelsbeloppet nedsättas allenast i den mån den övriga hyran icke förslår till tackande av sjömannen ålagt disciplinstraff eller redarens ersättningsanspråk mot honom.

21 §.

Av hyra, som skall kontant utbetalas till sjömannen, äger befälhavaren att varje gång betalning sker innehålla en tredjedel, till dess sjömannen avgår från tjänsten. Innehållet belopp må dock icke vid någon tid överstiga hyra för en halv månad.

22 §.

Är hyra fastställd till visst belopp för resa, skall den i motboken gjorda anteckning om resans antagliga varaktighet lända till efterrättelse vid beräkning av hyra i fall, då sådan bör beräknas för viss tid.

Andras resan, så att den kommer att vara längre tid än vid förhyrningen antogs, äger sjömannen åtnjuta motsvarande tillägg till hyran; förlänges eljest resan, skall för den överskjutande tiden utgå tilläggs hyra, beräknad efter den å förhyrningssorten gängse månadshyra. Underskrides den för resan beräknade tiden, skall den avtalade hyran ändock utgå till fullo.

23 §.

Varder besättningen under resa förminskad, skall därigenom inbesparad hyra för den tid fartyget är till sjöss fördelas mellan de kvarblivna i mån av det ökade arbete envar fått vidkännas.

24 §.

Dör sjöman, utgår hyran till och med dödsdagen, där icke hans rätt till hyra på grund av *sjukdom eller av annan anledning* förut upphört. Förolyckas fartyget med man och allt, utan att upplysning kan vinnas om tiden, då olyckan inträffade eller måste antagas senast hava inträffat, skall vid beräknande av hyran så anses, som om sjömannens död inträffat vid utgången av den tid, som med sådant fartyg å sådan årtid skäligen bort åtgå för resa från det ställe, där fartyget sist avhörde, till bestämmelseorten.

Var sjömannen svensk, är redaren, såframt skyldighet jämligt 30 § att gälda begravningskostnaden åvilar honom samt sjömannen varit i redarens tjänst under de sista sex månaderna, innan anställ-

24 §.

Dör sjöman, utgår hyran till och med dödsdagen, där icke hans rätt till hyra på grund av *bestämmelse i detta kapitel* förut upphört. Förolyckas fartyget med man och allt, utan att upplysning kan vinnas om tiden, då olyckan inträffade eller måste antagas senast hava inträffat, skall vid beräknande av hyran så anses, som om sjömannens död inträffat vid utgången av den tid, som med sådant fartyg å sådan årtid skäligen bort åtgå för resa från det ställe, där fartyget sist avhörde, till bestämmelseorten.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ningen genom dödsfallet eller eljest upphört, pliktig att till den avlidnes efterlämnade hustru eller minderåriga barn utgiva en månads tilläggshyra.

25 §.

Befinnes vid sluträkning sjöman hava i förskott uppburit mer, än rätteligen tillkom honom, äger han ändock behålla vad han uppburit, där tjänstgöringen upphört av sådan anledning, som i 24 §, 32 § första stycket, 34, 38, 39, 40 eller 41 § sägs.

Om sjukvård och begravning.

26 §.

Sjöman är pliktig att, när befälhavaren så påfordrar, underkasta sig läkarundersökning, dock utan kostnad för sjömannen.

27 §.

Är sjöman sjuk eller skadad, skall befälhavaren sörja för att han erhåller nödig vård ombord eller i land. Vården omfattar jämväl underhåll, läkarbehandling och läkemedel.

Finnes anledning antaga, att sjöman är behäftad med sjukdom, som medför fara för de ombordvarande, skall befälhavaren, såvitt ske kan, låta den sjuke undergå läkarundersökning. Där det ombord icke kan träffas betryggande åtgärder mot smittfaran, skall befälhavaren låta bringa den sjuke i land.

Kan sjuk eller skadad sjöman icke själv taga vård om sina tillhörigheter, skall befälhavaren draga försorg om dem.

Kvarlämnas sjuk eller skadad sjöman i utlandet, skall befälhavaren överlämna honom åt svenske konsulns försorg eller, om svensk konsul icke finnes på platsen, på annat sätt skaffa honom lämplig vård ävensom underrätta närmaste svenske konsul om de vidtagna åtgärderna.

28 §.

Kostnaden för sjömans sjukvård skall bestridas av redaren, så länge sjömannen är kvar i tjänsten. Varder sjöman, som är sjuk eller skadad, vid tjänstetidens utgång skild från tjänsten eller dessförinnan avskedad, utan att skäl, som i 33 § sägs, därtill föranlett, äger han jämväl efter anställningens upphörande åtnjuta vård på redarens bekostnad, dock icke utöver sex veckor eller, om han är svensk och vårdas utom riket, tolv veckor efter avmönstringen; har avmönstring ej ägt rum, räknas tiden från det fartyget gått vidare. I nu nämnt fall är svensk sjöman, som i utlandet avgår från tjänsten, dessutom berättigad till fri resa med underhåll till sin hemort här i riket; kan åt honom beredas tjänst å fartyg, som är bestämt till Sverige eller till ort, varifrån han bekvämligen kan resa hem, är han pliktig att antaga tjänsten, så framt hans hälsotillstånd medgiver det och han anställes i egenskap motsvarande den, vari han förut varit anställd, och på lika förmånliga villkor.

Vad nu är stadgat äger ej tillämpning, där sjömannen genom grovt vållande ådragit sig sjukdomen eller skadan, eller där han vid tjänstens antagande förtegat

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

den; i sådant fall är sjömannen pliktig att själv bekosta sjukvården och är icke berättigad till fri hemresa. Redarens utlägg för kostnad, som nu sagts, må avdragas å sjömannens hyra.

Kvarlämnas i utlandet svensk sjöman, som är behäftad med könssjukdom i smittsam samt skede, skall kostnaden för sjukhusvård, läkarbehandling och läkemedel för tiden efter det hans anställning upphört bestridas av statsmedel enligt föreskrifter, som Konungen meddelar.

29 §.

Dör sjöman, skall befälhavaren sörja för hans begravning och om dödsfallet underätta hans närmaste anhöriga.

Befälhavaren skall jämväl föranstalta om uppteckning av vad den avlidne efterlämnat å fartyget ävensom sörja för kvarlåtenskapens avlämnande till delägarna i boet eller till annan för deras räkning. Inträffar dödsfallet utom riket och kan kvarlåtenskapen icke utan skada eller olägenhet behållas ombord, skall befälhavaren antingen överlämna den till närmaste svenske konsul eller på lämpligt sätt låta försälja densamma; och vare i sistnämnda fall befälhavaren skyldig att efter ankomsten till svensk hamn redovisa för försäljningssumman inför ombudsmannen vid sjömanshuset i fartygets hemort.

30 §.

Kostnaden för sjömans begravning skall bestridas av redaren, om dödsfallet inträffat, medan sjömannen var kvar i tjänsten. Samma lag vare, där sjöman efter anställningens upphörande dör, medan han ännu vårdas på redarens bekostnad.

31 §.

Har i fall, där svensk konsuls bistånd ej kunnat erhållas, befälhavare nödgats för svensk sjömans sjukvård eller begravning göra utgift, som icke ålegat redaren, äger denne därför undfå ersättning av statsmedel.

Om befälhavares rätt att avskeda sjöman.

32 §.

Är sjöman till följd av sjukdom eller skada för längre tid satt ur stånd att fullgöra sin tjänst, eller lider han av sjukdom, som medför fara för de ombordvarande, äger befälhavaren avskeda honom. I nu nämnda fall äger sjömannen åtnjuta, utöver full hyra, så länge han kvarstår i tjänsten, hyra för två månader, om han tillhör befälsgraden, och för en månad, om han tillhör manskapsgraden.

Har sjömannen ådragit sig sjukdomen eller skadan genom grovt vållande, eller har han förtegat den vid tjänstens antagande, är han berättigad till hyra allenast för den tid han varit i stånd att förrätta tjänsten.

33 §.

Befälhavare äger vidare avskeda sjöman:

1. om han finnes vara oduglig till den tjänst, för vilken han blivit antagen;
2. om han icke infinner sig ombord i rätt tid och fartyget skall avgå eller annan man måst antagas i hans ställe;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3. om han gör sig skyldig till grov tjänsteförseelse, såsom upprepad vägran att åtlyda förmans befallningar, våld å överordnad, misshandel av andra ombordvarande eller upprepad onykterhet i tjänsten;

4. om han gör sig skyldig till förskingring, stöld eller annat grovt brott eller be-
trädades med att hava ombord undanstuckit tullpliktigt eller till utförsel i avgångs-
orten eller till införsel i bestämmelseorten förbjudet gods.

Innan sjöman, som är ombord, avskedas av nu nämnd anledning, skall såvitt möj-
ligt med honom hållas förhör, som i 64 § sägs.

Sjöman, som avskedas jämlikt denna §, är icke berättigad till hyra för längre tid
än han förrättat tjänsten.

34 §.

Avskedas sjöman, utan att skäl, som i 32 eller 33 § sägs, därtill föranlett, äger
han rätt till ersättning för den förlust han därigenom lider.

Varder utredning angående förlusten ej förebragt, är han berättigad att erhålla hyra
för två månader, om han tillhör befälsgraden, och för en månad, om han tillhör
manskapsgraden, så ock fri resa med underhåll till den i avtalet bestämda orten för
tjänstens frånträdande eller, där bestämmelsen i 13 § om avtalets upphörande i
svensk hamn äger tillämpning och han avskedas i utlandet, till närmaste svenska
hamn.

Om sjömans rätt att erhålla entledigande.

35 §.

Visar sjöman, att han kan få fartyg att föra eller erhålla befordran till styrman
eller maskinist eller till styrman eller maskinist av högre grad än den han innehar,
eller att det efter tjänstens antagande inträffat omständighet, som gör det till en väl-
färdsfråga för honom att bliva fri från tjänsten, äger han rätt att erhålla entledigande,
om han utan ökad utgift för redaren sätter annan duglig man i sitt ställe.

I fall, som nu nämnts, utgår hyra för den tid sjömannen varit i tjänst.

36 §.

Råder i hamn, till vilken fartyget är bestämt, elakartad farsot, som vunnit större
utbredning, äger sjöman, såframt detta kommit till hans kännedom först efter det
han antagits, rätt att erhålla entledigande, omedelbart om resan ej börjat, men eljest
i första hamn, som fartyget anlöper, efter det han erhållit kunskap om förhållandet.
I nu nämnt fall utgår hyra för den tid sjömannen varit i tjänst.

Samma lag vare, där fara föreligger för att fartyget skall uppbibras av krig-
förande makt eller utsättas för krigsskada, eller där fara, som nu sagts, väsentligt
ökats.

37 §.

Är sjöman antagen för bestämd resa, och varder denna väsentligt ändrad, äger han
rätt att erhålla entledigande, omedelbart om resan ej börjat, men eljest i första hamn,
som fartyget anlöper, efter det han erhållit kunskap om förändringen.

Sjöman, som på grund av resans förändring avgår från tjänsten, äger rätt till er-
sättning för den förlust han därigenom lider, dock icke utöver hyra för en månad,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

om han tillhör befälsgraden, och för en halv månad, om han tillhör manskapsgraden, samt fri resa med underhåll till förhyrningsorten, om tjänsten frånträdes före resans början, men eljest till avmönstringsorten. Varder utredning angående förlusten ej förebragt, är sjömannen berättigad att erhålla vad som sålunda är bestämt såsom högsta ersättning.

38 §.

Är fartyget icke i sjövärdigt skick för den resa, som därmed skall företagas, eller är det så bristfälligt utrustat eller så illa bemannat eller så hårt eller olämpligt lastat eller så olämpligt barlastat, att livsfara för de ombordvarande kan antagas därigenom uppkomma under resan, eller äro besättningens bostäder vid resans början uppenbart hälsofarliga, och underlåter befälhavaren att vidtaga de åtgärder, som erfordras för undanröjande av förefintliga fel och brister, äger sjöman rätt att erhålla entledigande samt åtnjuta ersättning, som i 34 § sägs.

Samma lag vare, där befälhavaren i strid mot stadgandet i 59 § underlåter att efterkomma framställning om syn å fartyget.

39 §.

Visar sjöman, att han misshandlats av befälhavaren, eller att han ombord misshandlats av andra, utan att befälhavaren givit honom påkallat skydd, eller att befälhavaren förhållit honom försvarlig kost, äger han rätt att erhålla entledigande samt åtnjuta ersättning, som i 34 § sägs.

40 §.

Försäljes fartyget till utländsk man eller upphör det annorledes att vara svenskt, äger sjöman rätt att erhålla entledigande samt åtnjuta ersättning, som i 34 § sägs. Timar annan förändring av äganderätten till fartyget eller ombytes befälhavare, vare det ej laga skäl för sjömannen att lämna tjänsten.

Om tjänsteavtalets upphörande vid fartygets förolyckande.

41 §.

Går fartyget till följd av sjöolycka förlorat, eller förklaras det efter sjöolycka icke vara iståndsättligt, upphör sjömans tjänsteavtal att gälla, där ej annat följer av avtalets innehåll; dock åligger det sjöman att mot hyra och underhåll deltaga i bärgningen och bliva tillstädes, till dess sjöförklaringen avgivits.

Upphör till följd av fartygets förolyckande svensk sjömans anställning i utlandet, äger han rätt att erhålla fri resa till sin hemort här i riket med hyra och underhåll under resan. Kostnaden för sjömans hemresa med underhåll skall bestridas av statsmedel. Sjömannen är dock pliktig att antaga tjänst å annat fartyg enligt vad i 28 § första stycket är stadgat.

För förlust av effekter vid fartygets förolyckande är svensk sjöman berättigad att erhålla ersättning av redaren enligt grunder, som Konungen fastställer.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om utländsk sjömans likställighet med svensk sjöman.

42 §.

Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, förordna, att förmån, som enligt 28 och 41 §§ tillförsäkrats svensk sjöman, skall tillkomma jämväl utländsk sjöman.

Om tvist angående tjänsteförhållandet.

43 §.

Åtnöjes sjöman icke med avräkning, som befälhavaren för avmönstring upprättat, äger han begära mönstringsförrättarens prövning av dess riktighet.

Uppstår, medan fartyget befinner sig å ort utom riket, tvist mellan befälhavaren och någon av besättningen angående tjänsteförhållandet, skall tvisten hänskjutas till avgörande av svenske konsuln på stället eller, om sådan där icke finnes eller hinder möter för hans anlåtande, den svenske konsul, som därefter under resan först anträffas.

Mönstringsförrättarens eller konsulns beslut skall lända till efterrättelse intill dess saken kan komma under prövning vid domstol här i riket.

3 KAP.

Om skeppstjänsten.**Om befälet å fartyg.**

44 §.

Befälhavaren äger högsta myndighet ombord.

45 §.

Styrman åligger särskilt att gå befälhavaren tillhanda vid navigeringen och därtill hörande observationer och beräkningar; att *biträda vid skeppsdagbokens och besättningsbokens förande*; att, där ej annat följer av 47 §, utöva uppsikt över manskapet och tillsyn å fartyget med tillbehör och utrustning; att hava tillsyn å lastningen och lossningen ävensom tillse, att därvid föres nödig anteckning över godset; samt att övervaka stuvningen av last och proviant.

Förer styrman skeppsdagboken eller besättningsboken, är han ansvarig för dess riktighet.

45 §.

Styrman åligger särskilt att gå befälhavaren tillhanda vid navigeringen och därtill hörande observationer och beräkningar; att, där ej annat följer av 47 §, utöva uppsikt över manskapet och tillsyn å fartyget med tillbehör och utrustning; att hava tillsyn å lastningen och lossningen ävensom tillse, att därvid föres nödig anteckning över godset; samt att övervaka stuvningen av last och proviant.

Om styrmans skyldighet att föra skeppsdagboken stadgas i sjölagen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

46 §.

Vid befälhavarens frånvaro eller förfall äger styrmannen eller, om flera styrmän finnas, den främste av dem, som äro tillstädes, att i fall, för vilka befälhavaren icke meddelat föreskrift, i dennes ställe träffa avgörande, som ej kan tåla uppskov.

Avlider befälhavaren, eller varder han urståndsatt att föra fartyget, eller övergiver han tjänsten, skall styrmannen eller, om flera styrmän finnas, den främste av dem träda i hans ställe, till dess befälhavare förordnats.

47 §.

Maskinist åligger särskilt att leda maskintjänsten och ansvara för driften, skötseln och underhållet av fartygets maskineri med tillhörande anläggningar och inrättningar ävensom av fartygsskrovet inom maskin- och pannrum med tillhörande kolboxar, tankar och tunnlar; att hava tillsyn å förråd av kol och andra maskinförnödenheter samt vid mottagandet kontrollera beskaffenheten och mängden därav; samt att utöva uppsikt över maskinpersonalen och hålla tillsyn över de för denna personal avsedda bostäder.

Inträffar ofall eller förmärkes fel inom de delar av fartyget med tillbehör och utrustning, varom i första stycket förmäles, skall han ofördröjligen underrätta befälhavaren därom.

Maskinist förer maskindagboken och är ansvarig för dess riktighet. Om maskinists skyldighet att föra maskindagboken stadgas i sjölagen.

48 §.

Äro flera maskinister å fartyget, är förste maskinisten ansvarig för fullgörandet av allt, vad till maskintjänsten hör. Han fördelar mellan maskinisterna deras åligganden.

Vid förste maskinistens frånvaro eller förfall äger den främste av de övriga maskinister, som äro tillstädes, att i fall, för vilka förste maskinisten icke meddelat föreskrift, i dennes ställe träffa avgörande, som ej kan tåla uppskov.

Om allmänna skyldigheter i tjänsten.

49 §.

Befälhavaren och envar annan överordnad skall behandla sina underordnade med välvilja och hovsamhet. Kroppslig åga må ej tilldelas någon.

Envar skall uppföra sig skickligt, nyktert och fridsamt, med hövlighet bemöta överordnad samt noggrant iakttaga allt, som för bevarande av ordning och skick ombord föreskrives. Då underlydande mottager befallningar, skall han genom tydliga och lämpliga svar utmärka, att dessa uppfattats.

50 §.

Sjöman åligger att noggrant åtlyda förmans befallning angående tjänsten, sorgfälligt vårda fartyg och gods samt i övrigt med omsorg och nit fullgöra sina åligganden.

Skada, som uppkommer genom sjömans fel eller försummelse i tjänsten, är han pliktig att ersätta; dock äger rätten med hänsyn till felets eller försummelsens lindriga beskaffenhet, skadans storlek eller omständigheterna i övrigt nedsätta ersättningen efter ty skäligen prövas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om tillträde av och utevaro från tjänsten samt om medtagande av gods.

51 §.

Sjöman skall inställa sig till tjänstgöring ombord å därför bestämd tid. Han må därefter icke utan tillstånd gå från skeppsbord.

Ligger fartyget förtöjt i hamn eller eljest å säker ankarplats, må sjöman icke vägras tillstånd att under fritid gå i land, såvida ej sjömannens kvarstannande ombord är av behovet påkallat med hänsyn till fartygets, lastens eller de ombordvarandes säkerhet, fullgörandet av nödvändig skeppstjänst eller fartygets förestående avresa eller förhalning.

Ligger fartyget förtöjt i hamn eller eljest å säker ankarplats, må sjöman icke vägras tillstånd att under fritid gå i land, såvida ej sjömannens kvarstannande ombord är av behovet påkallat med hänsyn till fartygets, lastens eller de ombordvarandes säkerhet, fullgörandet av nödvändig skeppstjänst eller fartygets förestående avresa eller förhalning. *Där så lämpligen kan ske, äger sjömannen rätt att utan kostnad anlita fartygets båtar för att komma i land.*

Varder sjöman hindrad att i rätt tid komma ombord, åligger honom att utan dröjsmål underrätta befälhavaren.

52 §.

Underlåter sjöman att i rätt tid tillträda tjänsten, eller går han i land utan tillstånd, eller kommer han icke tillbaka i rätt tid efter att hava varit i land, äger befälhavaren, såvida fartyget eljest icke har tillräcklig besättning, rätt att för hans inställande i tjänsten anlita vederbörande polismyndighet.

Underlåter sjöman, som påmönstrats å fartyg, att i rätt tid tillträda tjänsten, eller går han i land utan tillstånd, eller kommer han icke tillbaka i rätt tid efter att hava varit i land, äger befälhavaren, såvida fartyget eljest icke har tillräcklig besättning, rätt att för hans inställande i tjänsten anlita vederbörande polismyndighet.

53 §.

Rymmer sjöman, äger befälhavaren på lämpligt sätt försälja hans ombord kvarlämnade tillhörigheter.

Atgå försäljningssumman och inestående hyran icke till täckande av redarens ersättningsanspråk, äger sjömannen sist inom ett år efter rymningen utfå vad som återstår; framställer han ej begäran därom inom nämnda tid, skola medlen av redaren insändas till kommerskollegium och användas på sätt i 69 § sägs.

54 §.

Förnödenheter för personligt bruk äger sjöman medtaga i skälighets omfattning, så framt de ej kunna utsätta fartyg eller last för äventyr eller vålla oordning ombord. Utan befälhavarens tillstånd må han ej medtaga handelsvaror för egen eller annans räkning.

För olovligen medtaget gods är sjömannen pliktig att erlægga frakt; vållas skada, skall jämväl denna ersättas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Finnes anledning antaga, att något olovligen medtagits ombord, äger befälhavaren låta undersöka besättningens gömmor. Vad olovligen medtagits må befälhavaren taga i förvar, låta föra i land eller, om så är nödvändigt, kasta över bord.

Om skeppsarbetet, kosthållet och hälsovårdsförhållandena.

55 §.

Vid skeppsarbetets anordnande skall hänsyn tagas till envars ställning i tjänsten. Den, som har ledningen av arbetet, är pliktig tillse, att nödiga anordningar till skydd mot olycksfall och ohälsa finnas vidtagna i enlighet med gällande föreskrifter.

56 §.

Om arbetstiden å fartyg gäller vad i särskild lag är stadgat.

Å fartyg, för vilket sådan lag icke gäller, må besättningen ej å söndagar eller andra här i riket brukliga helgdagar åläggas arbete, som kan tåla uppskov.

Envar av besättningen, som så önskar, bör såvitt möjligt beredas tillfälle till bön och gudstjänst å sön- och helgdagar.

56 §.

Om arbetstiden å fartyg gäller vad i särskild lag är stadgat.

Å fartyg, för vilket sådan lag icke gäller, må besättningen ej å söndagar eller här i riket brukliga helgdagar åläggas arbete, som kan tåla uppskov.

Envar av besättningen, som så önskar, bör såvitt möjligt beredas tillfälle till bön och gudstjänst å sön- och helgdagar.

57 §.

Befälhavaren skall tillse, att besättningen erhåller god och tillräcklig kost i enlighet med föreskrifter, som Konungen meddelar.

Finner befälhavaren under resa nödvändigt att nedsätta kosten, äger besättningen därför undfå skäligen ersättning.

Befälhavaren äger att med avseende å klimat och hälsoförhållanden föreskriva lämplig omväxling i kosten, dock må besättningens rätt icke därigenom inskränkas.

Äger utvikt av proviant rum, må befälhavaren ej förvägra besättningen att kontrollera vikten.

Befälhavaren må icke övertaga besättningens kosthåll på entreprenad.

58 §.

Befälhavaren skall hava tillsyn å hälsovården, bostäderna och renligheten ombord samt tillse, att de föreskrifter, som härutinnan meddelas, noggrant iakttagas.

Om rätt att påkalla syn å fartyget.

59 §.

Gör mer än halva antalet av besättningen hos befälhavaren framställning om syn för utrönande av något av de i 38 § omnämnda förhållanden, eller gör förste maskinisten sådan framställning i fråga om de delar av fartyget med tillbehör och utrustning, som stå under hans tillsyn, åligger det befälhavaren att anhålla om förrättande av syn, inom riket hos vederbörande tillsynsmyndighet och utom riket hos svensk konsul; finnes icke svensk konsul på platsen, skall befälhavaren göra ansökan om syn hos närmast varande svenske konsul eller ock hos vederbörande myndighet på orten begära förordnande för besiktningsmän att förrätta syn.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Göres hos befälhavaren framställning om syn först efter det lastning påbörjats och måste last lossas för att synen skall kunna äga rum, är befälhavaren icke pliktig att efterkomma framställningen, med mindre någon styrman eller maskinist deltagar i framställningen eller den göres av förste maskinisten i vad avser hans verksamhetsområde.

Befinnes vid anställd syn, att skälig anledning till klagan saknats, skola de, som begärt synen, ersätta därigenom orsakad kostnad och förlust.

När syn enligt denna § hållits utom riket, skall vederbörande konsul, om han haft befattning med synen, men eljest befälhavaren ofördröjligen insända rapport därom till kommerskollegium.

Om tvångsmedel.

60 §.

När det provas erforderligt för upprätthållande av ordning och skick ombord, äger befälhavaren eller, vid hans frånvaro eller förfall, den som i hans ställe förer befälet, medelst tvång skaffa sig lydnad. Är fartyget stätt i fara eller utbryter myteri ombord eller eljest när nöden kräver, är han berättigad att bruka varje medel, som är nödvändigt för framvingande av lydnad eller återställande av ordningen; och åligger det envar av besättningen att i ty fall, jämväl utan särskild anmaning, lämna befälhavaren nödigt bistånd.

Får den, som vägrade lydnad, skada, vare gärningsmannen saklös, där ej provas, att större våld brukats, än nöden krävde.

61 §.

Begår någon av besättningen, när fartyget icke befinner sig i svensk hamn, brott av den art, att svårare straff än fängelse därå kan följa, är befälhavaren, där icke brottet av ortens myndighet beivras, pliktig att, så snart ske kan, med den brottslige hålla förhör, som i 64 § sägs.

Befälhavaren skall tillse, att den brottslige icke lämnar fartyget, och äger för sådant ändamål, där det provas nödigt, hålla honom i fängsligt förvar ombord till dess han kan överlämnas till konsul eller till polismyndighet här i riket; befälhavaren är dock ansvarig, att den brottslige ej behandlas strängare än nödigt är.

Befälhavaren skall tillse, att den brottslige icke lämnar fartyget, och äger för sådant ändamål, där det provas nödigt, hålla honom i fängsligt förvar ombord till dess han kan överlämnas till *svensk* konsul eller till polismyndighet här i riket; befälhavaren är dock ansvarig, att den brottslige ej behandlas strängare än nödigt är.

4 KAP.

Om disciplinstraff.

62 §.

Å fartyg, som nyttjas i fart bortom *linjen Skagen—Lindesnäs* eller bortom *Cuxhaven*, äger befälhavaren ålägga sjöman bestraffning genom mistning av hyra för en till och med sju dagar:

Befälhavaren äger ålägga sjöman bestraffning genom mistning av hyra för en till och med sju dagar:

1. om han underlåter att i rätt tid tillträda tjänsten, eller om han utan tillstånd går i land, eller om han icke kommer tillbaka i rätt tid efter att hava varit i land;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2. om han försummar att anmäla förfall, som hindrar honom att i rätt tid komma ombord;
3. om han genom försummelse i tjänsten åstadkommer skada eller fara;
4. om han är berusad i tjänsten;
5. om han förslösar eller eljest på otillbörligt sätt behandlar proviant;
6. om han låter obehörig person halla sig dold ombord, eller om han oaktat förbud låter någon komma ombord;
7. om han olovligen skaffar ombord rusdrycker eller annat, som kan föranleda oordning eller äventyr, eller om han olovligen förer sina tillhörigheter från bord;
8. om han uppför sig oskickligt mot överordnad eller underlåter att hörsamma förmans befallningar angående tjänsten; eller
9. om han ombord eller eljest i tjänsten yppar gräl eller annan ofred eller annorledes bryter mot ordning och skick.

Bestraffning, som nu sagts, må dock ej åläggas å furtyg, som nyttjas i inrikes fart eller i fart i Öresund.

63 §.

Bestraffning må ej åläggas tidigare än tolv timmar eller senare än sju dagar efter det förseelsen begicks, såvida ej särskild anledning till annat förekommer.

64 §.

Innan bestraffning ålägges, skall utredning om förseelsen och de närmare omständigheterna därvid ske vid förhör. Förhöret hålles av befälhavaren i närvaro av två gode män, som befälhavaren utser bland de mest erfarna. Såvitt möjligt skall en av dem vara styrman eller maskinist och den andra tillhöra manskapet; är den, som skall förhöras, själv styrman eller maskinist, skola dock om möjligt båda gode männen tillhöra befälet.

Under förhöret höras sjömannen och de personer, som antagas kunna lämna upplýsning i saken. Såväl sjömannen som gode männen äga få frågor framställda angående sådant, som kan bidra till sakens utredning. Avgivna förklaringar, så ock det beslut, befälhavaren träffar, införas i *besättningsboken* och upplåses för sjömannen och gode männen. Riktigheten av det antecknade bestyrkes av befälhavaren och gode männen genom deras underskrifter, och äga gode männen därvid foga de erinringar, vartill förhöret kan giva anledning.

Under förhöret höras sjömannen och de personer, som antagas kunna lämna upplýsning i saken. Såväl sjömannen som gode männen äga få frågor framställda angående sådant, som kan bidra till sakens utredning. Avgivna förklaringar, så ock det beslut, befälhavaren träffar, införas i *skeppsdagboken* och upplåses för sjömannen och gode männen. Riktigheten av det antecknade bestyrkes av befälhavaren och gode männen genom deras underskrifter, och äga gode männen därvid foga de erinringar, vartill förhöret kan giva anledning.

Har befälhavaren icke iakttagit vad sålunda är föreskrivet rörande formerna för förhöret, vare beslut om bestraffning utan verkan.

Vill sjöman enligt vad nedan sägs klaga över befälhavarens beslut, vare han berättigad erhålla avskrift av det vid förhöret antecknade och av beslutet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

65 §.

Bestrafningen skall lämpas efter förseelsens mer eller mindre svåra beskaffenhet, de omständigheter, varunder förseelsen begåtts, samt den felandes tidigare uppförande. Finnes förseelsen vara ringa och är anledning att antaga, att den felande skall låta sig rättas allenast genom varning, bör till straff ej dömas.

Befälhavaren äger ej vid domstol åtala eller till åtal angiva förseelse, för vilken han ålagt bestraffning, med mindre han i beslutet om straffets åläggande gjort uttryckligt förbehåll därom.

66 §.

Befälhavaren äger, när skäl därtill äro, före sjömans avgång från tjänsten helt eller delvis efterskänka straffet.

Beslut om straffets efterskänkande skall införas i *besättningsboken* samt underskrivas av befälhavaren och två vittnen; sker det ej, vare beslutet utan verkan.

Beslut om straffets efterskänkande skall införas i *skeppsdagboken* samt underskrivas av befälhavaren och två vittnen; sker det ej, vare beslutet utan verkan.

67 §.

Nöjes ej sjöman åt beslut, varigenom befälhavaren ålagt honom bestraffning, äger han begära prövning av beslutet antingen vid avmönstringen av den mönstringsförrättare, som verkställer denna, eller ock före avmönstringen av mönstringsförrättaren i första hamn under resan, där sådan finnes och där fartyget väntas ligga minst två dagar. Mönstringsförrättaren undersöka, huruvida bestraffningen må anses vara laglig och skälig, samt meddele däröver beslut. Beslutet skall införas i *besättningsboken*, och avskrift därav skall på begäran meddelas sjömannen.

Har prövning av befälhavarens beslut ej skett i den ordning, nu är stadgad, äger sjömannen utföra sin talan vid domstol här i riket inom ett år efter avmönstringen eller, om avmönstring ej ägt rum, efter det han lämnat tjänsten.

67 §.

Nöjes ej sjöman åt beslut, varigenom befälhavaren ålagt honom bestraffning, äger han begära prövning av beslutet antingen vid avmönstringen av den mönstringsförrättare, som verkställer denna, eller ock före avmönstringen av mönstringsförrättaren i första hamn under resan, där sådan finnes och där fartyget väntas ligga minst två dagar. Mönstringsförrättaren undersöka, huruvida bestraffningen må anses vara laglig och skälig, samt meddele däröver beslut. Beslutet skall införas i *skeppsdagboken*, och avskrift därav skall på begäran meddelas sjömannen.

68 §.

Är i fall, som i 67 § första stycket sägs, befälhavaren eller sjömannen missnöjd med mönstringsförrättarens beslut, äger han, om beslutet meddelats av mönstringsförrättare i stad, där rådstuvurätt finnes, hos rådstuvurättens ordförande begära prövning av beslutet. Har beslutet meddelats av mönstringsförrättare utom riket eller här i riket å ort, där rådstuvurätt ej finnes, må sådan begäran göras hos rådstuvurättens ordförande vid fartygets ankomst till första hamn, där rådstuvurätt finnes och där fartyget väntas ligga minst två dagar. Begäran, som nu sagts, skall göras så snart ske kan och i god tid före fartygets avgång. Prövningen skall företagas av rådstuvurättens ordförande eller annan lagfaren ledamot av rätten, som rätten för ändamålet förordnar.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Då prövning, som här avses, påkallats, inkalle domaren ofördröjligen befälhavaren och sjömannen samt övriga personer, som antagas kunna lämna upplysning i saken, därvid befälhavaren skall förständigas att förete *besättningsboken*; finnes mönstringsförrättaren på platsen, må jämväl denne inkallas. Den, som ej hörsammar kallelsen, må dömas till böter och vid vite åläggas att iakttaga inställelse. Sedan domaren hört klaganden och de övriga, vilkas hörande han finner nödigt, meddele han utan uppskov beslut i saken. Beslutet skall införas i *besättningsboken*. Talan mot beslutet må ej föras.

Finner domaren till följd av fartygets saken, äger han avskriva densamma från vidare handläggning.

Har prövning av mönstringsförrättarens beslut ej skett i den ordning, nu är stadgad, vare om befälhavarens och sjömannens rätt att klandra beslutet vid domstol här i riket lag, som i 67 § andra stycket sägs.

69 §.

Hyra, som på grund av bestraffning frångått sjöman, skall befälhavaren vid sjömannens avmönstring överlämna till mönstringsförrättaren mot kvitto, som tecknas i eller fogas vid *besättningsboken*; äger avmönstring ej rum, skall redovisning ske till ombudsmannen vid sjömanshuset i första svenska hamn, som fartyget anlöper, efterdet sjömannen lämnat tjänsten. Medlen skola *redovisas* till kommerskollegium.

Hyresmedel, som nu sagts, skola användas till understöd åt sjömän och deras anhöriga enligt föreskrifter, som Konungen meddelar.

5 KAP.

Om personer ombord, som icke tillhöra den egentliga besättningen.

70 §.

Beträffande de å fartyg anställda personer, som äro antagna av redaren eller befälhavaren men icke tillhöra den egentliga besättningen, skall vad i denna lag är stadgat för sjöman äga motsvarande tillämpning.

Då prövning, som här avses, påkallats, inkalle domaren ofördröjligen befälhavaren och sjömannen samt övriga personer, som antagas kunna lämna upplysning i saken, därvid befälhavaren skall förständigas att förete *skeppsdagboken*; finnes mönstringsförrättaren på platsen, må jämväl denne inkallas. Den, som ej hörsammar kallelsen, må dömas till böter och vid vite, som *tillika må utdömas*, åläggas att iakttaga inställelse. Sedan domaren hört klaganden och de övriga, vilkas hörande han finner nödigt, meddele han utan uppskov beslut i saken. Beslutet skall införas i *skeppsdagboken*. Talan mot beslutet må ej föras.

Finner domaren till följd av fartygets saken, äger han avskriva densamma från vidare handläggning.

Har prövning av mönstringsförrättarens beslut ej skett i den ordning, nu är stadgad, vare om befälhavarens och sjömannens rätt att klandra beslutet vid domstol här i riket lag, som i 67 § andra stycket sägs.

69 §.

Hyra, som på grund av bestraffning frångått sjöman, skall befälhavaren vid sjömannens avmönstring överlämna till mönstringsförrättaren mot kvitto, som tecknas i eller fogas vid *skeppsdagboken*; äger avmönstring ej rum skall redovisning ske till ombudsmannen vid sjömanshuset i första svenska hamn, som fartyget anlöper, efter det sjömannen lämnat tjänsten. *Därvid skall tillika överlämnas avskrift av beslutet angående bestraffningen, så ock vad vid förhöret jämlikt 64 § antecknats. Medlen jämte avskriften skola insändas till kommerskollegium.*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

71 §.

Med avseende å de ombord anställda personer, som icke äro antagna av redaren eller befälhavaren, skall vad i 10, 26 och 27 §§, 28 § tredje stycket samt 29, 31, 49, 50, 54, 57, 58, 60 och 61 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning.

De äro pliktiga att efter förmåga förrätta det arbete, som befälhavaren för fartygets säkerhet finner nödigt att ålagga dem.

72 §.

Å sjömän, som hemsändas genom försorg av konsul enligt vad i sjölagen stadgas, skola de i 71 § första stycket omförmälda stadgandena äga motsvarande tillämpning.

Där så påkallas, äro de pliktiga att, mot skäligen gottgörelse, efter förmåga biträda vid skeppstjänsten, därvid nödig hänsyn skall tagas till envars tidigare tjänsteställning.

6 KAP.

Om besättningsbok.

73 §.

Å fartyg, som nyttjas i fart bortom linjen Skagen—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven, skall föras besättningsbok.

Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat äger, när skäl därtill äro, medgiva befrielse från skyldighet, som nu sagts, så ock förordna, att besättningsbok skall föras jämväl å annat fartyg.

74 §.

I besättningsboken skola noggranna uppgifter införas angående varje händelse, som angår de ombord anställda under den tid tjänsteavtalet består och varom kännedom kan vara av betydelse för den anställde eller offentlig myndighet. Däri skall sålunda särskilt antecknas:

1. när någon inträder i tjänst eller därifrån avgår samt anledningen till avgången;

2. när någon å fartyget anställd sjuknar, skadas eller dör, omständigheterna därvid samt de åtgärder, som vidtagas för beredande av vård åt den sjuke eller skadade eller för begravning av den avlidne och utredning av hans kvarlåtenskap;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3. när och av vilken anledning någon vägras tillstånd att gå i land, såvida han begär, att anteckning därom skall göras

4. när befälhavaren anlitar polismyndighet för någons inställande i tjänsten samt anledningen därtill;

5. när någon rymmer, så ock befälhavarens åtgärd med avseende å den rymdes kvarlämnade tillhörigheter och innestående hyra;

6. när och av vilken anledning befälhavaren låter taga i förvar, föra i land eller kasta över bord varor eller annat, som någon ombord anställd olovligen medtagit;

7. när och av vilken anledning befälhavaren finner nödvändigt föreskriva nedläggning eller omväxling i kosten;

8. när från de ombord anställdas sida framställning göres om förrättande av syn för utrönande av fartygets sjövärdighet, de anförda skälen till framställningen samt befälhavarens åtgärd med anledning av densamma; eller

9. när någon å fartyget anställd begär brott samt befälhavarens i anledning därav vidtagna åtgärder.

75 §.

Besättningsboken föres av befälhavaren eller under hans tillsyn av styrman. För varje dag, varunder något förekommer av beskaffenhet att böra i boken antecknas, skall anteckningen göras samma dag eller senast dagen efter.

Besättningsbok skall föras med ordning och tydlighet. Vad däri blivit infört må icke utplånas, överstrykas eller på annat sätt göras oläsligt; är rättelse nödvändig, skall densamma tillfogas som anmärkning.

76 §.

Besättningsboken upprättas enligt av kommerskollegium fastställt formulär och tillhandahålles av nämnda myndighet samt å sjömanshusen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

För varje kalenderår, varunder fartyget nyttjas till sjöfart, skall föras särskild besättningsbok. Det åligger befälhavaren att sist en månad efter årets utgång eller, om fartyget vid den tiden ej är här i riket, sist en månad efter fartygets ankomst till svensk hamn antingen insända boken till kommerskollegium eller ock avlämna densamma å sjömanshus. Dess ombudsman har att ofördröjligen insända boken till nyssnämnda myndighet.

77 §.

Ej må någon, vars rätt är därav beroende, förvägras att om besättningsboks innehåll undfå nödig kännedom och att därav taga skriftligt utdrag.

7 KAP.

Ansvarsbestämmelser.

78 §.

Använder befälhavare minderårig under fjorton år för skeppstjänst eller den, som icke uppnått sexton års ålder, i eldartzjänst, eller underlåter han i fall, som 43 § omförmåler, att ställa sig till efterrättelse mönstringsförrättares eller konsuls beslut, eller bryter han mot vad i denna lag är föreskrivet om kothället, straffes med böter.

Lika med befälhavare straffes redare, där förseelse, varom ovan sagts, skett med hans vetskap och vilja.

Har användandet av minderårig skett med den minderåriges faders eller målsmans vetskap och vilja, vare jämväl fadern eller målsmannen förfallen till böter, högst femtio kronor.

79 §.

Vägrar befälhavare att förse den, som antagits, med motbok, eller åsidosätter befälhavare skyldighet, som enligt denna lag åligger honom mot sjuk eller skadad

6 KAP.

Ansvarsbestämmelser.

73 §

Befälhavare eller den, som är satt i befälhavares ställe, straffes med böter,

1) om han använder minderårig under fjorton år för skeppstjänst eller den, som icke uppnått sexton års ålder, i eldartzjänst;

2) om han vägrar förse den, som antagits, med motbok;

3) om han åsidosätter skyldighet, som enligt denna lag åligger honom mot sjuk eller skadad person eller till undanröjande av smittfara för de ombordvarande;

4) om han underlåter att iakttaga vad i denna lag stadgas om hållande av förhör, innan någon avskedas;

5) om han underlåter i fall, som 43 § omförmåler, att ställa sig till efterrättelse mönstringsförrättares eller konsuls beslut;

6) om han vägrar någon utan laga skäl tillstånd att under fritid gå i land;

7) om han bryter mot vad i denna lag är föreskrivet om kothället; eller

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

person eller till undanröjande av smittfara för de ombordvarande, eller underlåter han att iakttaga vad i denna lag stadgas om hållande av förhör, innan någon avskedas, eller vägrar han någon utan laga skäl tillstånd att under fritid gå i land, eller underlåter han att fullgöra, vad honom enligt 59 § sista stycket åligger ifråga om däri omförmäld rapport, straffes med böter.

80 §.

Missbrukar befälhavare den tvångsrätt eller den rätt att taga någon å fartyget anställd i förvar eller den bestraffningsrätt, som tillkommer honom enligt denna lag, eller behandlar han någon ombord anställd med onödig hårdhet, straffes med böter eller med fängelse i högst sex månader, där ej gärningen efter allmän lag bör beläggas med strängare straff.

81 §.

Bryter befälhavare mot bestämmelse, som i 6 kap. är meddelad i fråga om besättningsboken, straffes med böter. Har befälhavaren, sig eller annan till nytta eller att därmed skada göra, fört falsk besättningsbok eller boken ändrat eller förstört, undanstuckit eller oläslig gjort, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader; äro omständigheterna synnerligen försvårande, må dömas till straffarbete i högst ett år.

Samma lag vare, där styrman så förbrutit sig, som här ovan sägs.

Lika med befälhavare eller styrman straffes redare, där förseelse, varom ovan sagts, skett med hans vetskap och vilja.

Om ansvar för styrman eller maskinist, som förbrutit sig vid förande eller uppvisande av skeppsdagbok eller maskindagbok, stadgas i sjölagen.

8) om han underlåter att fullgöra, vad honom enligt 59 § sista stycket åligger i fråga om däri omförmäld rapport.

Lika med befälhavare straffes redare, där förseelse, varom i 1, 5 eller 7 förmäles, skett med hans vetskap och vilja.

Har i fall, varom i 1 sägs, användandet av minderårig skett med den minderåriges faders eller målsmans vetskap och vilja, vare jämväl fadern eller målsmannen förfallen till böter, högst femtio kronor.

74 §.

Missbrukar befälhavare eller den, som är satt i befälhavares ställe, den tvångsrätt eller den rätt att taga någon å fartyget anställd i förvar eller den bestraffningsrätt, som tillkommer honom enligt denna lag, eller behandlar han någon ombord anställd med onödig hårdhet, straffes med böter eller med fängelse i högst sex månader, där ej gärningen efter allmän lag bör beläggas med strängare straff.

Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må han tillika för viss tid eller för alltid dömas förlustig sådan rättighet att föra fartyg, för vars utövande särskilda villkor äro stadgade. Om sådan påföljd skall domstolen ofördröjligen underrätta kommerskollegium.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

82 §.

Befälhavare, som så förbrutit sig, som i 80 eller 81 § sägs, må, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, för viss tid eller för alltid dömas förlustig sådan rättighet att föra fartyg, för vars utövande särskilda villkor äro stadgade.

Om sådan påföljd skall domstolen ofördröjligen underrätta kommerskollegium.

83 §.

Vad här ovan stadgas angående brott av befälhavare gälle ock om brott av den, som är satt i befälhavares ställe.

84 §.

Sjöman, som i avsikt att undandraga sig tjänsten underlåter att inställa sig ombord, då det honom åligger, eller i avsikt, som nu sagts, olovligen avviker från fartyget, straffes för rymning med böter.

Sker rymning under sådana omständigheter, att fartyg eller människor därigenom utsättas för fara, eller eljest under synnerligen försvårande omständigheter, må till fängelse i högst ett år dömas.

85 §.

Var, som förleder sjöman att rymma eller med råd eller dåd främjar rymningen, straffes med böter eller fängelse i högst ett år.

86 §.

Sätter sig någon å fartyget anställd upp mot befälhavaren eller den, som i hans ställe förer befålet, och vägrar honom lydnad, straffes med böter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst ett år.

Överfaller han med våld eller hot om våld befälhavaren eller annan förman i tjänsten eller för att honom till någon tjänsteåtgärd tvinga eller därifrån hindra eller för att å honom för sådan åtgärd hämnas, dömes till fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, till straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till böter dömas.

87 §.

Göra ombord anställda myteri, dömes anstiftare eller anförare till fängelse eller till straffarbete i högst två år och annan deltagare till fängelse i högst sex månader eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till böter. Övas vid myteriet våld å person eller egendom, må anstiftare eller anförare dömas till straffarbete i högst sex år och annan deltagare till straffarbete i högst två år.

75 §.

Underlåter sjöman i avsikt att undandraga sig tjänsten att inställa sig ombord, då det honom åligger, eller avviker han i avsikt, som nu sagts, olovligen från fartyg, straffes, om rymningen sker under sådana omständigheter, att fartyg eller människor därigenom utsättas för fara, eller eljest under synnerligen försvårande omständigheter, med fängelse i högst ett år eller med böter.

Gör sjöman, som är påmönstrad å fartyg, sig eljest skyldig till rymning, dömes till böter.

76 §.

77 §.

78 §.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

För våld eller annan brottslig gärning, som vid myteri begås, varde ock gärningsmannen straffad, enligt vad i 4 kap. 1 § strafflagen skils.

88 §.

79 §.

Är någon å fartyget anställd genom vårdslöshet eller försummelse i tjänsten våldande till sjöolycka, straffes med böter eller med fängelse i högst ett år, där ej gärningen efter allmän lag bör beläggas med strängare straff.

Är den skyldige styrman eller maskinist, må han, där omständigheterna äro synnerligen försvärande, tillika förklaras för viss tid eller för alltid förlustig rättigheten att i dylik beställning nyttjas, där för sådan rättighets utövande särskilda villkor äro stadgade. Om sådan påföljd skall domstolen ofördröjligen underrätta kommerskollegium.

89 §.

80 §.

Medtager någon å fartyget anställd utan befälhavarens tillstånd gods, vars förande utsätter fartyg eller last för äventyr, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

90 §.

81 §.

Den, som mot bättre vetande föranleder syn, på sätt i 59 § sägs, dömes till böte eller fängelse i högst ett år.

91 §.

82 §.

Har någon å fartyget anställd på annat sätt, än här ovan är sagt, gjort sig skyldig till förseelse i tjänsten, eller har han brutit mot ordning och skick, straffes med böter.

92

83 §.

Har den, som begått brottslig handling, varom i 84—91 §§ förmåles, för samma handling undergått bestraffning enligt 62 §, skall rätten vid brottets bedömande därå fästa skäligen avseende; och må i ty fall, efter omständigheterna, straffet nedsättas under vad eljest bort följa å gärningen eller ock alldeles bortfalla.

Har den, som begått brottslig handling, varom i 75—82 §§ förmåles, för samma handling undergått bestraffning enligt 62 §, skall rätten vid brottets bedömande därå fästa skäligen avseende; och må i ty fall, efter omständigheterna, straffet nedsättas under vad eljest bort följa å gärningen eller ock alldeles bortfalla.

93 §.

84 §.

Brott, som i 84 §, 85 §, 86 § första stycket, 90 eller 91 § omförmåles, må ej åtalas av allmän åklagare, utan att målsägande angivit brottet till åtal; skall brottet straffas efter allmän lag, lände till efterrättelse vad sådan lag stadgar i fråga om rätt till åtal.

Brott, som i 73 § 6:o), 75 §, 76 §, 77 § första stycket, 81 eller 82 § omförmåles, må ej åtalas av allmän åklagare, utan att målsägande angivit brottet till åtal; skall brottet straffas efter allmän lag, lände till efterrättelse vad sådan lag stadgar i fråga om rätt till åtal.

94 §.

85 §.

I avseende å straff, vartill efter denna lag dömes, gälle, där ej här ovan är annorlunda stadgat, vad allmän lag föreskriver.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

8 KAP.

7 KAP.

Om laga domstol och rättegång.

95 §.

Twistemål, som bör bedömas efter denna lag, skall instämmas till rådstuvurätten i den stad, där svaranden har sitt bo och hemvist, eller där fartyget finnes; har svaranden icke sitt hemvist i stad med rådstuvurätt, eller finnes fartyget å ort, där rådstuvurätt icke är, gånge tvisten till den rådstuvurätt, som är närmast endera av dessa orter.

Äro flera redare i ett fartyg, skall fartygets hemort anses såsom rederiets hemvist.

96 §.

Hava parter överenskommit, att tvist må instämmas till viss annan rådstuvurätt än den, som enligt 95 § är behörig; då må den rätt sökas.

86 §.

Hava parter överenskommit, att tvist må instämmas till viss annan rådstuvurätt än den, som enligt 86 § är behörig; då må den rätt sökas.

87 §.

Hava parter överenskommit, att tvist må instämmas till viss annan rådstuvurätt än den, som enligt 86 § är behörig; då må den rätt sökas.

97 §.

Vill någon för anspråk, som grundar sig på befälhavarens görande eller låtande, på en gång söka denne och redaren, äger han instämna båda till den domstol, där endera är skyldig att svara.

88 §.

98 §.

Brottmål, som bör bedömas efter denna lag, skall, där brottet förövats i stad med rådstuvurätt, upptagas vid den stadens rådstuvurätt, men om brottet förövats å ort, där rådstuvurätt icke är, vid den rådstuvurätt, som är närmast. Har brott skett under resa, gånge målet till rådstuvurätten i den stad, dit den brottslige med fartyget först ankommer eller där han eljest träffas; ligger den ort icke inom rådstuvurätts domvärjo, gånge målet till den rådstuvurätt, som är närmast.

Finnes i staden jämväl polisdomstol eller poliskammare, skall målet upptagas vid den domstol i stället för vid rådstuvurätten, där fråga är om brott, varå ej må följa svårare straff än böter.

89 §.

99 §.

Befälhavaren skall tillse, att ett exemplar av denna lag finnes tillgängligt å fartyget. Åsidosätter han skyldighet, som nu sagts, straffes med böter, högst etthundra kronor.

90 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1923.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelse i stället tillämpas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2) Lag

om ändring i vissa delar av sjölagen.

Härigenom förordnas, dels att 25 §, 34 § andra stycket, 44—47 §§, 62—68 §§, fjärde kapitlet, 285 §, 288 § tredje stycket, 289 §, 295 § andra stycket och 297—309 §§ sjölagen skola upphöra att gälla, dels ock att 37, 40, 61, 69, 171, 296, 310 och 311 §§ samma lag skola erhålla följande ändrade lydelse:

37 §.

I skeppsboken — — — den åtgärd, som vidtages.

Härigenom förordnas, dels att 25 §, 34 § andra stycket, 44—47 §§, 62—68 §§, fjärde kapitlet, 285 §, 288 § tredje stycket, 289 §, 295 § andra stycket och 297—309 §§ sjölagen skola upphöra att gälla, dels ock att 37, 61, 69, 171, 296, 310 och 311 §§ samma lag skola erhålla följande ändrade lydelse:

37 §.

I skeppsdagboken — — — sålunda antecknas:

1) när besättningen — — — övning består;

2) när skeppsråd — — — anteckningens riktighet;

3) när någon av besättningen eller någon för arbete eller såsom passagerare ombordvarande insjuknar, skadas eller dör, omständigheterna därvid samt de åtgärder, som vidtagas för beredande av vård åt den sjuke eller skadade eller för begravning av den avlidne och utredning av hans kvarlätenskap; när och av vilken anledning någon vägras tillstånd att gå i land, såvida han begär, att anteckning därom skall göras; när befälhavaren anlitar polismyndighet för någons inställande i tjänsten samt anledningen därtill; när någon rymmer så ock befälhavarens åtgärd med avseende å den rymdes kvarlämnade tillhörigheter och innestående hyra; när och av vilken anledning befälhavaren låter taga i förvar, föra i land eller kasta över bord varor eller annat, som någon ombord olovligen medtagit; när och av vilken anledning befälhavaren finner nödvändigt föreskriva nedsättning eller omväxling i kosten; när från besättningens sida framställning göres om förrättande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

av syn för utrönande av fartygets sjövärdighet, de anförda skälen till framställningen samt befälhavarens åtgärd med anledning av densamma; eller när någon begär brott eller gör sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten, samt vad vid förhör, som med anledning härav hålles, förekommer;

4) när ofall — — — den åtgärd, som vidtages.

Föres å fartyget besättningsbok, skall vad enligt sjömanslagen bör antecknas i nämnda bok icke tillika införas i skepps-dagboken.

I maskindagboken — — — — — underhålls- och reparationsarbeten.
Vid angivande — — — — — i skeppsdagboken.

40 §.

Inträffar medan — — — avgiva sjöförklaring.

I rapporten, — — — händelsen antecknat.

Inom riket — — — ovannämnda rapporten.

Å utrikes — — — om uppvisandet.

Vad här ovan sägs angående dagbok gälle besättningsbok, när i denna gjorts anteckning angående händelsen.

61 §.

Är befälhavare själv delägare i — — — — — skäl därtill.

69 §.

Efter det fartyg utklarats och i övrigt är segelfärdigt, må ej befälhavaren eller någon annan å fartyget anställd för gäld hindras att avresa, ej heller något av vad han för tjänstens behov fört ombord tagas i mät eller beläggas med kvarstad.

171 §.

Passagerare vare — — — ombord föreskrives.

Vad i 54 och 61 §§ sjömanslagen är stadgat med avseende å sjöman gälle ock för passagerare.

296 §.

Befälhavare, som så förbrutit sig, som i 287, 290, 291, 292, 293 eller 294 § sägs, må, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, för viss tid eller för alltid dömas förlustig sådan rättighet att föra fartyg, för vars utövande särskilda villkor äro stadgade.

Om sådan — — — underrätta kommerskollegium.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

310 §.

Vad i detta kapitel stadgas angående brott av befälhavare, gälle ock om brott av den, som är satt i befälhavarens ställe.

311 §.

Brott, som i 290 § omförmäles, må ej åtalas av allmän åklagare, utan att målsägande angivit brottet till åtal; skall brottet straffas efter allmän lag, lände till efterrättelse vad sådan lag stadgar ifråga om rätt till åtal.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1923.

B) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t snarast möjligt ville vidtaga åtgärder i syfte att åt domstol inrymmas befo-genhet att jämväl för befälhavares del, efter vad som kan prövas skäligt, nedsätta det skadestånd, vartill han på grund av fel eller försummelse i tjänsten gör sig förfallen; samt

C) att motionerna nr 102 i första kammaren och nr 189 i andra kammaren, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan under A) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 mars 1922.

Å första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit: herrar Pettersson i Södertälje, Hederstierna, Jacob Larsson, Rogberg, Eliel Löfgren, Klefbeck, Edw. Larson, K. G. Westman, Sandegård, Lindqvist i Halmstad, Olsson i Kalmar, Strid, E. I. Lindley, af Ekenstam, Leo, Johansson i Brånalt.

Reservationer.

1:o. Vidkommande utskottets hemställan i dess helhet

dels av herr *af Ekenstam*, som anfört:

Under den för sjöfartsnäringen storartade konjunktur, som ända till för ett par år sedan förefanns, var det ju ganska naturligt, att en hel del av de krav, som slagit igenom vid arbete i land, skulle framkomma hos sjömännen. Redare och fartygsbefäl, som syntes invagga sig i förhoppningen, att den gyllene tiden skulle fortfara, reagerade föga häremot. På det sättet utvecklades en praxis, som vid nu förekomna lagstiftningsarbete åberopats. Vid samarbete mellan svenska, danska, norska och finska delegerade för åstadkommande av en för de nordiska länderna gemensam sjölagstiftning, har denna praxis kraftigt gjort sig gällande. Det har vid många nya bestämmelser hetat, att lagen endast fastslår vad som redan genom praxis är antaget och brukligt.

Men innan ännu Kungl. Maj:t haft tillfälle att för riksdagen framlägga den nya sjömanslagen, och således långt innan riksdagen varit i tillfälle att diskutera den, hava helt andra tider inträtt för sjöfartsnäringen. Under dessa ändrade förhållanden är det mer än annars anledning att kritiskt granska det framlagda förslaget. Den sparsamhet, som närvarande konjunktur ålägger näringen, kastar ett helt annat ljus över en del av det nya i förslaget än som framkom under högkonjunkturen. Särskilt kan man icke undgå att finna segelfarten och den mindre rederinäringen missgynnade genom åtskilliga stadganden. En praxis, som tillkommit under abnorma förhållanden, får ej lagfästas att gälla för de normala.

Mången som hittills med föga bekymmer sett på den nya lagen, ser nu i densamma stora anledningar till eftertanke. Både från den ena och den andra synpunkten synes vara nödigt och nyttigt att låta med lagen anstå, till dess tiderna mera än nu stadgat sig. Men då komma dess tillskyndare och erinra, att förslaget tillkommit genom skandinaviskt och finskt samarbete, och att det icke kan gå för sig, att Sverige nu sviker. Jag frågar då: har sådan hänsyn alltid gjort sig gällande i de andra länderna under föregående gemensamt lagstiftningsarbete, och hava vi här i Sverige någon som hälst garanti för att, om vi besluta lagen, de andra länderna

också komma att antaga den, åtminstone i det i huvudsak obeskurna skick som det är meningen här skulle ske?

Ingendera av dessa frågor kan besvaras med obetingat ja. Under sådana förhållanden anser jag den rådande lågkonjunkturen för sjöfarten vara tillräcklig anledning, varföre lagen icke nu bör antagas. Innan så sker, böra vi komma längre ifrån högkonjunkturen, så att vi bättre kunna överblicka, vad av den tidens krav kan anses verkligen reellt och bestående, eller vad som blott var en konjunkturvind. Om vi dröja till en sådan tidpunkt och därigenom också kanske få erfarenhet av, huru de övriga i lagstiftningsarbetet samarbetande länderna komma att behandla denna lag, kunna vi med ojämförligen mycket större trygghet än nu gå till den åsyftade lagstiftningen.

Med stöd av dessa åsikter har jag ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke bör till någon riksdagens åtgärd föranleda.

dels av herrar *Rogberg* och *Olsson* i Kalmar, vilka instämt i herr *af Ekenstams* hemställan.

2:o. Vidkommande utskottets allmänna motivering

av herrar *Edw. Larson*, *K. G. Westman* och *Johansson* i Brånalt, som ansett, att utskottets yttrande över förslaget till sjömanslag (sid. 6) bort givas följande avfattning:

»Att gällande sjölag — — — — ekonomiska ståndpunkt. Utskottet har icke kunnat undgå att finna dessa farhågor i viss mån befogade särskilt med hänsyn till de svåra ekonomiska förhållanden, under vilka rederinäringen för närvarande arbetar. I syfte att åtminstone delvis minska de ekonomiska bördor, förslaget ålägger rederinäringen, har utskottet ansett sig böra vidtaga vissa ändringar i detsamma. Utskottet har även ansett, att förslagets bestämmelser om de disciplinära förhållandena ombord borde underkastas jämkningar i vissa avseenden. Utskottet anser likväl, att de framlagda förslagen i sina huvuddrag äro ägnade att läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Lika med lagrådet — — — — revisionen av sjölagen.»

3:o. Vidkommande förslaget till sjömanslag.

Vid 4, 5, 8 §§

av herr *Hederstierna*, som med instämmande av herrar *Rogberg*, *K. G. Westman*, *Edw. Larsson*, *af Ekenstam*, *Olsson* i Kalmar och *Johansson* i Brånalt anfört:

Det torde numera vara en allmänt omfattad princip att skyldigheten att fullgöra ett avtal upphör, om fullgörandet förhindras genom inträffad force majeure. Denna princip är uttalad uti nu gällande sjölag i fråga om de tjänsteavtal, som ingås dels emellan rederi och befälhavare dels ock i fråga om tjänsteavtal med besättningen. På sätt av lagrådets flesta ledamöter blivit erinrat återfinnes emellertid icke ett dylikt stadgande uti det nu föreliggande lagförslaget. Då denna brist icke synes stå i överensstämmelse med numera antagna lagstiftnings- och lagskipningsprinciper, får jag, i anslutning till vad av lagrådets majoritet föreslagits vid 6 §, hemställa:

dels att 4 och 5 §§ sammanslås till en paragraf (4 §), som till följd härav erhåller följande lydelse:

»Avskedas befälhavare på grund av sjukdom — — från tjänsten.

Vad nu — — — förrättat tjänsten.

Avskedas befälhavare på grund av oduglighet — — förrättat tjänsten».

dels att såsom § 5 intages ett nytt stadgande av följande innehåll:

»Avskedas befälhavare därför att fartyget för avsevärd tid upplägges eller i avgångshamnen eller under resa uppehålls till följd av sådan oförutsedd händelse som krig, blockad, uppbringning, ut- eller införselbud, sjöskada eller annat dylikt, äger han rätt att erhålla fri resa till sin hemort här i riket med hyra och underhåll under resan».

dels att hänvisningen i 8 § undergår erforderlig ändring och att denna paragraf sålunda erhåller följande affattning:

»Ätnjuter befälhavare — — — på tjänstetiden. Är befälhavaren enligt 3—7 §§ berättigad att — — — fasta befälhavarehyra».

Vid 16 §

av herrar *Jacob Larsson, Klefbeck, Sandegård, Lindqvist* i Halmstad *Strid, E. I. Lindley* och *Leo*, som anförde:

Mot förslaget 16 § har lagrådet erinrat, bland annat, att den tid, under vilken sjöman, som på grund av tjänsteavtalet eller bestämmelser i förslaget 2 kap. ägde frånträda avtalet, skulle vara pliktig att vid fartygets ankomst till hamn kvarstå i tjänsten för att biträda vid visst arbete,

lämpligen kunde bestämmas att sträcka sig på ångfartyg till och med andra dagen efter ankomstdagen och på segelfartyg, som ansåges vara i stor utsträckning beroende av besättningens biträde vid lossning och för avriggning, till och med fjärde dagen efter ankomstdagen. Denna av lagrådet förordade utsträckning av tidsbestämmelsen beträffande segelfartyg överensstämmer med vad segelfartygsföreningen i sådant hänseende hemställt. I motiven till 17 § i sjölagskommitténs utkast till sjömanslag, vilken § motsvaras av förslaget 16 §, yttrar kommittén, bland annat, att tillräcklig anledning icke torde finnas därtill, att sjöman, som till följd av den avtalade hyrestidens utgång eller eljest ägde lämna tjänsten, skulle kunna kvarhållas flera dagar för förrättande av arbete med lossning eller avriggning och uppläggning. Numera vore det nämligen i stor utsträckning brukligt att anlita folk från land till att förrätta dylika arbeten. Ville redaren eller befälhavaren säkra sig om sjömannens biträde därvid, borde han träffa därför lämpad bestämmelse i hyresavtalet. Med hänsyn till vad kommittén sålunda anfört, och då departementschefen icke funnit lagrådets erinran böra föranleda ändring av förslaget i nu förevarande hänseende, hava vi ansett oss böra yrka,

att 16 § måtte godkännas med den lydelse densamma erhållit i Kungl. Maj:ts proposition.

Vid 24 §§

av herrar *Jacob Larsson, Klefbeck, Sandegård, Lindqvist* i Halmstad, *Strid, E. I. Lindley* och *Leo*, som anfört:

Beträffande det i andra stycket, jämfört med 7 §, upptagna stadgade om rätt för änka och minderåriga barn efter avliden svensk sjöman eller befälhavare att erhålla en månads tilläggshyra har lagrådet, i anslutning till vad kommerskollegium i avgivet yttrande framhållit, funnit tillräckliga skäl icke föreligga att för sjöfartsnäringen tillskapa en förpliktelse, som saknade motstycke inom annat verksamhetsområde och icke heller kunde anses vara betingad av några ur sjöfartsnäringens speciella karaktär härledda skäl. Mot denna uppfattning har departementschefen anfört följande:

»De stora faror för liv och hälsa, varmed sjömansyrket är förenat, och vartill motsvarighet knappast torde finnas inom något annat yrke, synas mig väl berättiga upptagandet av denna bestämmelse. Visserligen må det medgivas, att en utveckling av försäkringsväsendet på detta område, såsom inom lagrådet framhållits, vore en i och för sig lämpligare väg att tillförsäkra efterlevande ett behövt understöd vid familjeförsörjarens

frånfälle, och jag hyser också förhoppning, att spørsmålet om familjepension i samband med frågan om sjöfolkets pensionering i övrigt, vilken fråga för närvarande är under behandling hos de s. k. skeppstjänstkommitterade, skall inom en snar framtid bringas till en lycklig lösning. Att emellertid i avbidan på förslag härom undanskjuta en bestämmelse med ifrågavarande behjärtansvärda syfte synes mig ej vara skäligt, så mycket hållre, som jag är övertygad om att denna förpliktelse — vilken för övrigt segelfartygsföreningen ej velat motsätta sig — icke skulle för rederinärningen innebära någon nämnvärd tunga. Jag antager nämligen, att risken för utgivandet av dylikt understöd bör kunna mot en troligtvis ringa premie genom försäkring täckas.»

Med instämmande i vad sålunda av departementschefen anförts hemställa vi,

att 24 § måtte godkännas med den lydelse densamma erhållit i Kungl. Maj:ts proposition dock med den av utskottet föreslagna redaktionella jämkningen i första stycket.

Vid 25, 32, 42 §§

av herr *Hederstierna*, som med instämmande av herrar *Rogberg*, *K. G. Westman*, *Edw. Larsson*, af *Ekenstam*, *Olsson* i Kalmar och *Johansson* i Brånalt anført:

Under åberopande av vad jag anført under 4, 5 och 8 §§ samt i anslutning till vad av lagrådets flesta ledamöter föreslagits vid 41 § får jag hemställa,

dels att ett nytt stycke måtte fogas till 32 § och att till följd härav denna måtte erhålla följande lydelse:

»Är sjöman — — — tillhör manskapsgraden.

Har sjömannen — — — förrätta tjänsten.

Varder fartyget för avsevärd tid upplagt eller i avgångshamnen eller under resa uppehållet till följd av sådan oförutsedd händelse som krig, blockad, uppbringning, ut- eller införselbud, sjöskada eller annat dylikt, må sjömannen avskedas mot åtnjutande av hyra till avskedandet. Svensk sjöman är dock berättigad till fri resa till sin hemort här i riket med hyra och underhåll under resan; han är pliktig att antaga tjänst å annat fartyg enligt vad i 28 § första stycket är stadgat.»

dels att den i 25 § upptagna hänvisningen till 32 § första stycket undergår erforderlig ändring och att

paragrafen till följd härav erhåller följande ändrade lydelse:

»Befinnes vid — — — — som i 24 §, 32 § första och tredje styckena, 34, 38, 39, 40 eller 41 § sägs.»

dels att den i 42 § upptagna hänvisningen undergår erforderlig ändring och att paragrafen till följd härav erhåller följande ändrade lydelse:

»Konungen äger — — — — att förman, som enligt 28, 32 och 41 §§ tillförsäkrats svensk sjöman — — — — jämväl utländsk sjöman.»

Vid 33 §

dels av herr *Hederstierna*, som anför:

Enligt 43 § i förslaget skall, om fartyget befinner sig å ort utom riket, tvist mellan befälhavaren och någon av besättningen angående tjänsteförhållandet hänskjutas till avgörande av svensk konsul. Emellertid hava numera Amerikas Förenta Stater sökt förskaffa amerikanska domstolar domsrätt över utländska fartyg och göra de amerikanska lagbestämmelserna om hyresförhållandet tillämpliga på dem. Sedan förut gällande överenskommelser på detta område numera blivit från amerikansk sida uppsagda, finnas visserligen icke några traktatmässiga avtal, som betaga Förenta Staterna den rätt de sålunda vilja taga sig, men det synes vara ett svenskt intresse att söka hindra att tvistigheter av ifrågavarande art, vilka röra förhållanden på svenska fartyg och sålunda å svenskt område, bringas inför utländska domstolar. Det synes därför böra tilläggas befälhavaren rätt att avskeda sjöman, om denne i strid mot 43 § vid utländsk domstol anhängiggör tvist om tjänsteförhållandet.

På grund härav hemställer jag, att 33 § måtte erhålla följande lydelse:

»Befälhavaren äger vidare avskeda sjöman:

1. om han finnes vara oduglig — — — — förbjudet gods;

5. om han i strid mot 43 § vid utländsk domstol anhängiggör tvist om tjänsteförhållandet.

Innan sjöman — — — — förrättat tjänsten.»

dels av herrar *Rogberg*, *K. G. Westman*, *af Ekenstam*, *Olsson* i Kalmar och *Johansson* i Brånalt, vilka instämt i herr *Hederstiernas* hemställen.

Vid 50 §

dels av herr *Hederstierna*, som anför:

Genom bestämmelsen i denna paragrafs sista stycke därom att, därest genom sjömans fel eller försummelse i tjänsten uppkommer skada, som sjömannen är pliktig att ersätta, rätten skall äga att med hänsyn till felets eller försummelsens lindriga beskaffenhet, skadans storlek eller omständigheterna i övrigt nedsätta ersättningen efter ty skäligt prövas, har i förslaget, på sätt av socialstyrelsen blivit anmärkt, gjorts en avvikelse från hittills allmänt gällande rättsregler och synes det, såsom av styrelsen jämväl erinrats, vara betänkligt att vidtaga en dylik avvikelse uti en speciallag och utan vidare utredning. Såsom inom lagrådet blivit erinrat kommer 8 § i sjölagen att kvarstå oförändrad och redaren bliver således allt fortfarande skyldig att med fartyg och frakt fullt ut ansvara för skada, som av besättningen genom fel eller försummelse i tjänsten åstadkommes, under det att den vållande själv enligt ifrågavarande stadgande kan erhålla i hög grad nedsatt ersättningsskyldighet. Genom en dylik bestämmelse kan man därjämte bland annat ställa så till att den oskyldige redaren varder alldeles ruinerad, under det att den verkligt vållande, som vid domens avkunnande varit utan medel och därför fått sin ersättningsskyldighet betydligt nedsatt men sedermera genom arv eller annorledes bliver en rik man, varder utöver vad utdömt blivit alldeles fri från att ersätta den skada, som han ensam orsakat. Endast dessa exempel torde tyda på att förslaget i denna del tarvar en närmare undersökning, innan det upphöjas till lag. Avvikelsen från gällande principer är för viktig för att icke kräva ett närmare överbäggande än här synes hava ägt rum, innan den upphöjes till lag.

På grund härav hemställer jag,

att sista stycket av 50 § erhåller allenast följande lydelse:

»Skada, som uppkommer genom sjömans fel eller försummelse i tjänsten, är han pliktig att ersätta», och att således orden: »dock äger rätten — — — prövas» utgå.

dels av herrar *Rogberg, af Ekenstam* och *Olsson* i Kalmar, vilka förenat sig i herr *Hederstiernas* hemställan.

Vid 78 § (87 §)

av herr *Petterson i Södertälje*, som med instämmande av herrar *Jacob Larsson* och *K. G. Westman* anför:

Lagförslaget innehåller icke någon beskrivning å myteribrottet. Då emellertid av uttrycket »myteri» icke klart och otvetydigt framgår, vilka

handlingar därmed avses, lämnas domstolarna genom den föreslagna avfattningen av lagen utan erforderlig ledning vid tolkningen av densamma. Denna brist har också påtalats såväl av lagrådets majoritet som av motionären Lövgren i Nyborg. Jag får därför hemställa, att 78 § i utskottets förslag (87 § i propositionen) måtte erhålla följande lydelse:

»Samla sig ombord anställda tillhoppa och lägga det uppsåt ådaga att med förenat våld bemäktiga sig ledningen av fartyget eller tvinga befälhavaren till någon åtgärd i tjänsten eller att för sådan åtgärd å honom hämnas eller att i förening göra våldsamt motstånd mot åtgärd, som befälhavaren anbefallt, dömes anstiftare eller anförare till fängelse eller till straffarbete i högst två år och annan deltagare till fängelse i högst sex månader eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till böter.

Övas vid myteriet våld å person eller egendom, må anstiftare eller anförare dömas till straffarbete i högst sex år och annan deltagare till straffarbete i högst två år.

För våld eller annan brottslig gärning, som vid myteri begås, varde ock gärningsmannen straffad, enligt vad i 4 kap. 1 § strafflagen skils.»
